

Nemunas

Nr. 15
(864)

2013 m.
balandžio
18–24 d.

Kaina 3,00 Lt

KAUNO KULTŪROS IR MENO SAVAITRAŠTIS

Nacionalinio Kauno dramos teatro premjera „Ménuso kaime“.
Donato STANKEVIČIAUS (NKDT) nuotrauka

Teatro klasika:
tragedija ir komedija

12 p.

9 770 134 314 014

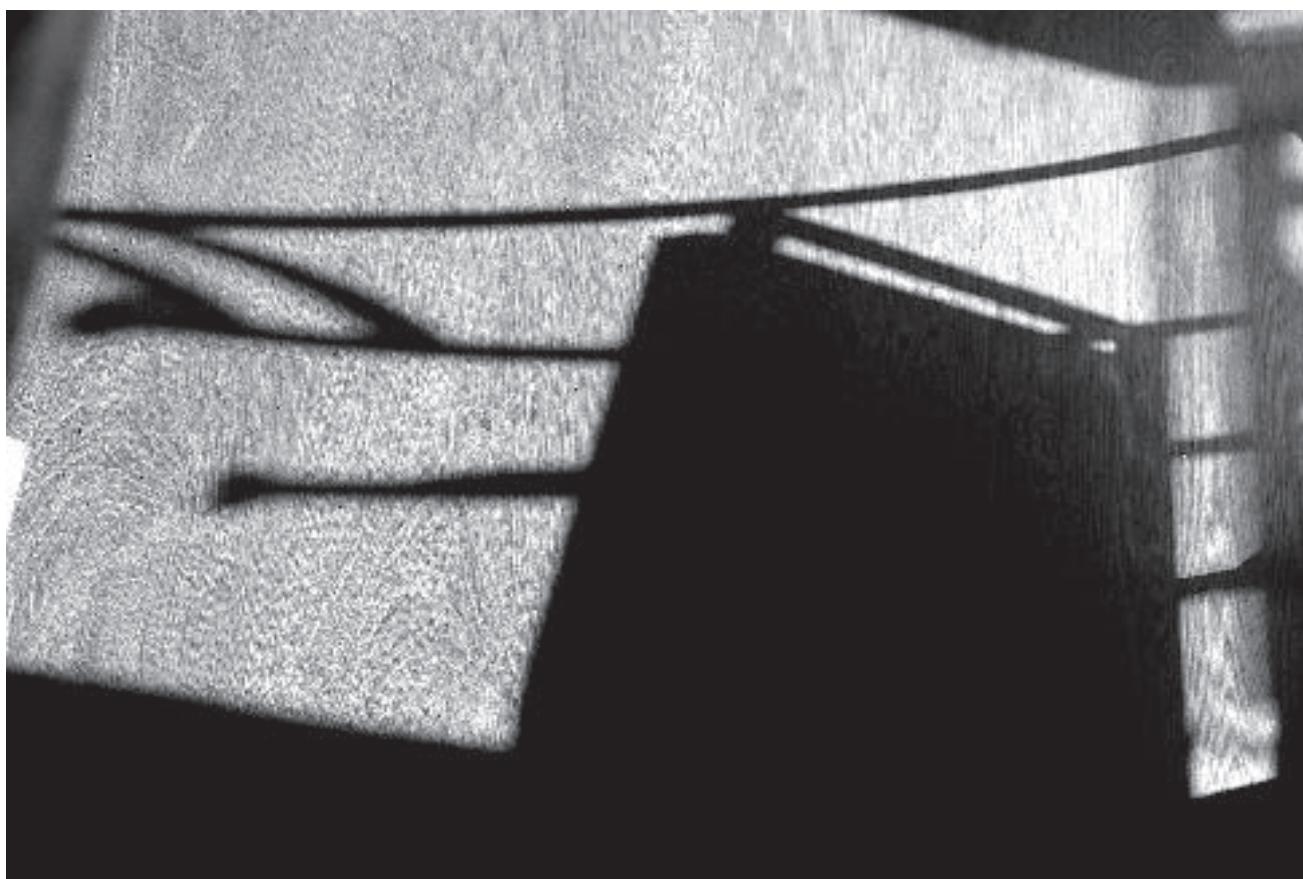
***

*Jūs susapnavote mane ir miestą,
rojalį aikštėj, liūdną lapą, vėją,
kiek dangiško rudens skambėjo sieloj,
kai imdavo seni žibintai šviesti,*

*jie plaukdavo upe, naivus Paryžius,
rojalis aikštėj, dreba mūsų rankos,
o koks šviesus ir tuščias marių krantas,
i lietų tolsta senis apiplyšęs –*

*Verlenas, lapas, girto spalio žvaigždės,
palėpės veidrodis, jo dulkėse rašytas –
sudie – ak, aikštėje sulytas
su lapais leidžiasi auksinis Haidnas...*

Rimas BUROKAS
1976

Zenono BALTRUŠIO iliustracija

Trejetas nerimstančių menininkių

Alvydo URBANO nuotrauka

Balandžio 15-ąją, Tarptautinę kultūros dieną, Kauno valstybiniam lėlių teatre įteiktos 2013 m. Kauno miesto savivaldybės Kultūros ir meno premijos. Šiemet jas pelnė trys mums gerau pažįstamos miesto menininkės, tikrų tikriausios kaunietės: šokio teatro „Aurė“ vadovė Birutė LETUKAITĖ, rašytoja Dovilė ZELČIŪTĖ ir tekstilininkė, dailininkė Jolanta ŠMIDTIENĖ. Visos trys pavasariniukės! Gal iš čia ir šių moterų prigimtinis gyvybingumas bei kūrybingumas? Nors konkretūs nuopelnai, už kuriuos skirta premija, kiekvienai jų įvardytį atskirai, „Nemuno“ svetainėje, kaip jau įprasta, kalbamės apie miesto ir menininko santykį, apie tai, kiek kultūrinį gyvenimą gali veikti vienas žmogus, kas jis, kūrėja, džiugina ir liudina gimtajame mieste ir apskritai – ar jam gera Kaune gyventi ir kurti.

Dovilė ZELČIŪTĖ:

– Žmogus yra neatplėšiamai susaistytas su vieta, kurioje gimė, augo, brendo, vieta, kurioje, lydima laimės blyksnių ir kančios šuorų, lipdosi jo biografija ir formuoja likimas. Manau, nesvarbu, ar žmogus kuria meną, ar tiesiog – savo gyvenimą. Laikau save miesto poete, miesto rašytoja. Kauną sapnuju, jo žemėlapis įrašytas mano gyvenime. Jame, savo mieste, dvasine prasme jaučiuosi saugi, nes Kaunas – pirmiausia mano pačios tapatumo ženklas. Kad ir kur keliaučiau, kad ir kokias vietas pamilčiau kaip savasias, mano miestas yra mano vėliava. Tai, žinoma, vaikystė, teatras, kuriame augau, Nemunas ir geležinkelis, tunelis; tai visa miesto apčiupiama realybė, prasidedanti Vilniaus gatvėje nukasamo sniego nuo šaligatvio garsais žiemą ir sušluojamų lapų šiurenimui rudenį, tai tikinčiųjų procesijos katedros link ir šeštadieninių krišnaitų šokai už lango. Tai sutvarkyta Santaka, ku-

rioje gera dabar būti ir – funikulierius, kuriame ši pavasarį poetai skaitė eiles į Žaliakalnį (ir iš jo – į Centrą) keliaujantiems kauniečiams. Mano miestas – tai ir „Nemuno“ redakcija, Maironio lietuvių literatūros muziejus, Kauno menininkų namai, visi teatrų, parodų ir koncertų salės, tai fotomenininkų broliai, kuriai išpažįstu nuoširdžią meilę. Tai kasmetinė stebuklinga kalėdinė eglutė Rotušės aikštėje ir modernaus šokio spektakliai bei festivaliai, – kaip džiaugiuosi, kad esu apdovanojama su savo miesto iškiliausiomis moterimis drauge... Mano miestas – tai Poezijos pavasario šventė kiekvieną gegužę, virpulingas ažuolo lapų vainiko uždejimas laureatui. Bet sykiu – tai ir siukslymai ponamų langais, apnuoginę mūsų nekultūrą, vos tik nutirpsta sniegas, ir mano pasiryžimas kas pavasarį griebtis grėblio, apsitverti savas teritorijas. Ir, žinoma, ne visų užmojų tesėjimas.

Svarbiai savo veiklos ir gyvenimo dalimi laiky-

čiaių Kūrybos valandas miesto menininkų namuose. Iš tiesų patiriu dvasios prabangą kalbindama tuos kūrėjus, kurie mane žavi, kelia esminius būtiškuosius klausimus – tiek savo kūryba, tiek ir pačiu gyvenimu. Visuomet mažiausiai savaite iki renginio, kai teks kalbinti būsimu vakaro pašnekovą, nepaprastai jaudinuosi. Keletą dienų „kvapsiu“ ir po to kūrybos vakaro. Tačiau tai, ką patiriu renginio metu (o manau, tikiu, kad šie kultūriniai susitikimai jau tapę traukos centru ne vienam susitikimų žiūrovui), atperka ir jauduli, ir pasiruošimo pastangas. Svarbiausia – atveria iki šiol nepažintą, dažnai gal paviršutiniškai įsivaizduojamą vakare viešintį kūrėją. Nedrįsiu išskirti vieno kurio nors Kūrybos valandos pašnekovo kaip ypatingesnio. Kažkada atrodė, jog nemokėsiu bendrauti su tokio masto talentu kaip a. a. Sigitas Geda, o vakaras buvo šiltas, atviras, netgi ugninges. Tikiu, kad šie susitikimai, suvertindami mane pačią, įkvepia ir sustiprina juose besilankančius žmones. Bent jau – sušildo. Kaip tiesiog įkvėpė gyvenimo drąsos ką tik Kauno menininkų namuose viesėjusios jaunos poetės Ilzės Butkutės talentas ir pilietiškumas.

Bet, svarbiausia, mano mieste gyvena mano artimieji: pradedant šeima, draugais, kūrybos broliais ir seserimis ir baigiant jau pajystamais kiemo benamiais – mes juk visi esame vienaip ar kitaip susiję.

Gražūs dalykai ir nelabai – tai taip pat mano miestas, už kurio kūrimą ir aš jaučiuosi atsakinga.

Gražinos Viktorijos PETROŠIENĖS nuotrauka

Trejetas nerimstančiu menininkiu

Atkelta iš 3 p.

Taip bešokdama, nors dėl repeticijų tekdavo ir iš paskaitų pabėgti, baigiau bibliotekininkystė-bibliografiją. Dievas davė ir daugiau, ne tik sceną – turiu šeimą, dukrą Gabiją ir sūnų Ugnį. Esu laiminga. Vis dėlto asmeninius gyvenimas buvo komplikuotas – sirgo mama, o ir pirmas vyras netoleravo „kažkokio“ būrelį, dėl kurio kiekvieną vakarą turėdavau išeiti iš namų (tuomet jau skyrimės nuo „Sonatos“). Ir štai dabar, kai tas būrelis išaugės į vienintelį Lietuvoje municipalinį teatratą, kai su stipriausiais šokėjais esame apvažiavę ne tik Lietuvą, bet ir per 30 pasaulio šalių, užsienyje parodę apie 70 spektaklių, kaip juokaujame, bene daugiausia po Eimunto Nekrošiaus ir Oskaro Koršunovo, manau, išties garbingai atstovaujame savo miestui.

Iki nepriklausomybės buvome saviveiklos kolektyvas, augome, tobulėjome, o paskui, atsuradus galimybėms, pasivijome ir pasiekėme Europos lygi. Esam lygiaverčiai kitiems užsienio kolektyvams.

Dabartiniai miesto vadovai turėtų būti dėkinę savo pirmakams, įregistruusiems šitą teatrą.

Pajutome finansinį stabilumą. Buvo laikas, kai ta Letukaitė, atrodė, tik kažko visą laiką nepatenkinta, kažko reikalauja... o išties – vien normalių darbo sąlygų. Smagu, kai dabar savivaldybės žmonės ateina į spektaklius ne tik iš pariegos ar pasveikinti, o todėl, kad jiems įdomu. Mūsų misija ir buvo supažindinti su šia neatrasta žeme jaunimą, moksleivius, bendruomenę. Gyvename XXI a., mums turi būti pažįstami šiuolaikiniai menai. Klasika jau išsikovojo savo vietą per šimtmecius, tai gyvenimo dalis. Pagaliau vieni kitus turi atrasti ir patys menininkai. Kaip aš, pavyzdžiu, atradau tekstile, apie kurią turėjau tik tradicinių supratimą – kilimai ant sienos. Apsilankiusi bienalėje (vadovė Virginija Vitkinė) buvau priblokštā erdvinių objektų! Štai tuomet ir gime idėja apie šių menų sujungimą. Prieš dvejus metus ją įgyvendinome, o mūsų projektas iš dvidešimties finansuojamų Europoje buvo vienas geriausiu. Koncertai, performansai bienalės ir mūsų festivalio atidarymo metu, gausios tarptautinės publikos susižavėjimas, komplimentai... Per mano dėstytojavimo VDU dešimtmetį perėjo šimtai studentų. Visuomet juos raginau lankytis savo rengiamuose festivaliuose. Ir

kai išgirstu, kad jie vėl laukia naujo festivalio, nudžiungu, nes brėsta išsprususi naujo, šiuolakinio meno mylėtojų karta. Mes, menininkai, neturėtume užsidaryti. Tiesiog liūdna, kai fotografijos parodoje sutinki daugiausia fotografus, dailininkų – vien dailininkus. Apgailestauju ir dėl to, kad Kaunas netapo moderniojo šokio centru. Pirmajį festivalį čia surengėme 1989 m., ir tik po penkerių radosi Vilniuje „Naujasis Baltijos šokis“, gerokai prieš tai stebėjus Kauną. O dar prieškary, 1939 m., baigius mokslus Vokietijoje, Dunatė Marija Nasvytytė Kaune įsteigė šokio studiją-mokyklą. Vėliau 40 metų K. Daujotaitė stengėsi nors ir mėgėjų pagrindais išlaikyti šio žanro tradiciją, o aš jau esu trečiosios kartos atstovė ir 30 metų moderniojo šokio tradicijos tėsėja. Sovietų laikais visos tokios mokyklos Rytų Europoje buvo paverstos baletu mokyklomis. Niekom nereikėjo meno, kuris skatina žmogų pažinti save, savo dvasinį pasaulį, kalba apie emocijas – skausmą, džiaugsmą, liūdesį...

Dar skaudina miesto neteklys – pavyzdžiu, „Tulpės“. Tai tiesiog nusikalimas miesto istorijai, kultūros paveldui. Ne pastatas sunaikintas, o istorija. Taip pat ir dėl kino teatru – „Laisvės“, „Dainavos“, „Kanklių“, „Romuvos“. Kas dabar liko iš „Dainavos“? Dar turime vilčių išgelbėti „Romuvą“. Mano siekiamybė, net ne svajonė, kad čia rastuši aukščiausios prabos kultūros centras, kuriame vietos būtų ir teatrui, ir šokiui, ir kinui. Be jokių atsirkštinių ar abejotinų dalykų. Gal pagaliau ir „Aura“ čia galėtų glaučiast, nes esame vienintelis teatras be savo pastogės. Vadovauti tokiam centrui turėtų labai intelektualus išlavinto skonio žmogus, išmanantis kokybišką meną, matęs pasaulio. Turime to tiesiog išsireikalauti. Kaip man „Aura“ yra brangiau už viską, taip, manau, miesto vadovams už viską svarbesnis Kaunas, jo rūpesčiai. Būtų gera, kad Kaunas trauktų visus, kaip amerikiečius traukia Niujorkas, nors tai ir ne sostinė.

Gražinos Viktorijos PETROŠIENĖS nuotrauka

Jolanta ŠMIDTIENĖ:

– Gimiau ir augau Kaune, Vilijampolėje. Taip susiklostė, kad neturėjau kaimo, tad ne tik mano žiemos, bet ir vasaros prabėgo mieste. Man atrodė, kad néra geresnės vietas žaidimams kaip Sąjungos aikštė ir Neries krantinė. Nuo Sąjungos aikštės kalno matėsi visas senamiestis – jis buvo karto ir toli, ir arti, o Neries krantinėje tarsi kurorte kaitindavomės saulutėje, maudydavomės. Vai-kystėje iki išprotėjimo puošdavome savo daugiaubucio kiemus. Kaunas – žalias miestas, dar dabar prisimenu talkas, kurių metu sodindavom gėlių klombas prie laiptinių, seni karklai su svyrantimi šakom – tarsi pavésinės, po kuriomis senoliai žaidavo domino. Keista, bet nemačiau ar nepastebėdavau negražumą, o labai džiaugdavausi ta aplinka, kurioje gyvenau. Prisimenu pirmus kūrybinius bandymus: darydavom „sekretus“ – po stikliuku sudėdavom ištisas kompozicijas iš saldaičių popieriučių ir visokiu gelyčių. Jų pridarydavome daugybę ir organizuodavome gražiausio

rinkimus, sukviesdavome tévus, brolius ir kaimynus – tai tarsi savotiškos parodos. Atsimenu, net prizus sugalvodavome. Labai smagu būdavo savo aplinkoje draugams ir artiniems organizuoti tokias parodas.

Taigi mano santykis su miestu jau nuo mažens labai savas ir jaukus. Net visi žmonės aplinkui atrodė tokie geri, kad baisu būdavo ir pagalvoti, kas nutiktų, jeigu reiktu išvykti gyventi kitur. Man Kaunas visada kvepėjo alyvomis ir buvo labai šviesus. Dabar jau suprantu, kad nemačiau daugybės blogų dalykų. Na, gal ir mačiau, tik mano toks būdas, kad geros emocijos visada kompensiudavo negatyvias. Taip ir šiandien. Labai džiaugiuosi savo aplinka – nors ir kokia jis būtų, stengiuosi ją puoselėti ir puošti, kad ir man, mano artimiesiems, draugams ir visiems šalia būtų gražiau ir smagiau. Kai iš tiesų pasidaro niūrų ir salta, pasineriu į kūrybą, ir laikas tarsi ištirpsta – ateina pavasaris.

O prasidėjo viskas ne nuo eglių – nuo gatvių. Kai įkūrė pirmą galeriją Naugardo gatvėje, ji buvo mažutė, tad mes parodas rengdavome tiesiog lauke, savotiškai papuošdami senų namų sienas,

arkas ir erdves. Taip gime įvairūs projektais, skirti atviroms erdvėms. Vėliau M. Valančiaus parkelyje rengėme kalėdinės instaliacijas „Laukiantys avinėliai“, „Senelės pasaka“, „Angelų siesta“ ir kt. Mano darbai labai patiko kaimynams, ir jie pasikvietė mane, kad ką nors įdomaus pasiūlyčiau Rotušės aikštės puošybai. Šitaip atsirado pirma eglutė „Šerkšno pasaka“. Tai buvo drąsus sprendimas konservatyviam miestui, bet, matyt, daugeliui patiko, o tada jau – kuo gilyn į mišką, tuo daugiau medžių. Tapau dar drąsesnė ir savo idėjas įgyvendinuoliua. Siu metu jų tiek, kad galiu mąstyti 3 metus į ateity, bet, manau, reikia ir kitiems menininkams po truputį išitraukti į šventinį miesto puošimą. Tai gi pradėjau juos kviečti bendradarbiauti. Rezultatas tikrai nenuvylė – kalbu apie šiumentę eglutę. Smagu, kai aplinkui daug pozityvo – tada ir žiema ne tokia šalta, o kur dar beribis žmonių džiaugmas – matant juos laimingus prie eglės ar kitokio meno kūrinio apima noras vėl kurti. Negali leisti sau aptingti, turi ir toliau visus stebinti. Tapau priklausoma nuo Kalėdų...

Kalbėjosi Gražina Viktorija PETROŠIENĖ

Gabrielė DAMBRAUSKAITĖ

Šventes ir „Kaunas photo“ švęsk

Kaune prasidėjo dešimtasis „Kaunas photo“ festivalis, kuris mažojo jubiliejaus lyg ir nešvenčia, tačiau sveikinimus priima. Šių metų tema – „Ačiū už sveikinimus“ – primena ironišką, gal net kiek arogantišką, šypsenelę, kuri nuspalvina visus festivalio renginius, nes šventi mėginama lyg ir „svetimomis rankomis“.

Tai, žinoma, juokas, nes visus itin gausius renginius teko patiem suorganizuoti, prieš tai peržiūrėti nesuskaičiuojamas fotografijų serijas iš įvairiausių šalių. Programos dydis net ir daugybė jų atmetus liko bauginantis savo apimtimi ir užmojais okupuoti kultūrines miesto erdves, mettant fotografijų desantą: apie 200 autorų. Vos per kelias dienas atidarytos kelios svarbiausios parodos, jas lydi skaitymai, fotografijų ir audiovizualinių projektų peržiūros, meistriškumo dirbtuvės ir susitikimai su autoriais. Kol kas numatyta, jog pabaigtuves švēsimės tik rugsėjo viduryje, kai vos atėjusi šiluma vėl pradės trauktis ir festivalis išsirinks savo naujaji nugalėtoją. Tačiau gal kiek per daug nutolome. Siuo metu M. Žilinsko dailės galerijoje lankome trylikos autorų parodą. Savo darbus pristato: Martinas Guggisbergas, Fredas Boucheris, Nickas Hannesa, Estebanas Pastorino Diazas, Jonas Petronis, Susan A. Barnet, Katarina Radovic, Uladzimiras Parfianok, Amy Stevens, Szabolcs Barakonyi, Eugenija Maksimova ir Raimondas Pocius. Tad žiurovai dalyvauja didelėje konceptualizmo šventėje. Nors autoriai, pristatę savo fotografijų ciklus, vis dar dangstėsi iprastomis frazėmis „tegul už mane kalba kūriniai“, tokia fotografija

kaip niekas kitas lengvai pasiduoda apibūdinimams „kas tai“ ir „apie ką“. Galimos refleksijos dažniausiai kyla akcentuojant ne turinį, o formą, sekant sukamus scenarijus, išplėstomis akių stebint fiksuojamą realybę. Ir jei mintis veržiasi abstraktesnių apibendrinimų link, pradedi justi, kad ji nebenturi nieko bendra su fotografijose paliktais vaizdais.

Parodos tema – šventės, sukaktys, jų tradicijos įvairiuose pasaulio kraštuose. Tačiau vizualusis fotografijų kodas šio įvairoumo nepaiso – tai absoluti „globalizacija“, nes nykstant autorystei nyksta nacionaliniai, skirtingų mokyklų bruozai ir visur pradedama matyti, fiksuočiai panasių. Žinoma, tai galime teigti tik šio festivalio kontekste, kuriame vadovo Mindaugo Kavaliausko preferencijos fotografijoje aiškiai atsekiamas ir kitų dalyvių darbuose. Sunku patikėti, kad tai būtų sutapimas ar atsitiktinumas.

Akivaizdžiausiai išsiskiria galbūt du autoriai. E. Maksimovos („Kryptis – amžinybė“) klaidžiūmai po kičo džiungles mums neeksponuojamose, bet nupasakotose virtuvėse ir Rytų europiečių (posovietinių šalių) išpuoštose kapinėse bei Uladzimiro Parfianoko („Nepriklausomybės diena. Tiesioginė transliacija“), kuris valstybės šventes fiksavo tiesiog iš televizijos ekrano. Net ir tiek paminėjus aišku, jog tokios fotografijos analizė neabejotinai peržengtų meno sričiai, išprastas ribas ir žengtų gerokai giliau į sociologijos, antropologijos laukus, kurie tokie platūs, kad ganytis juose gali kiekvienas pagal savo skonį pasirinkdamas vietą, mėgindamas sieti visa

tai su asmenine patirtimi ir santykiu.

Čia labiau į akis krinta ir gal kiek nemalonų poskonį palieka visų autorių noras fiksuočių „kitus“. Tuos, kurie mums yra sunkiai suvokiami, komiški, švelniai tariant, keisti ir egzotiški, kurie kuria savo realybę, o mes ją naudojame tarsi komedijos veiksmui tinkamą dekoraciją. Net jei E. Maksimova sušunka, kaip stipriai ji myli kicią, nė abejonės nekyla, kad labai saugiai ir platoniskai.

Autorystė, bražas, stilius nyksta, bet lieka autoriaus minties galia, koncentruotu spinduliu apšviečianti kylančias idėjas. Tokio virsimo simboliu festivalyje tampa ir Raimundo Pociaus insitaliacija „Registracijos punktas“, kuriame jau ne pirmą kartą gali įsiamžinti kiekvienas žiūrovas. Užtenka paskambinti, pažvelgti į „duryse“ esančią skylutę, ir anonimas su R. Pociaus smegenimis jus nufoto graufo festivalio archyvui. Tačiau kam galėsite pareikšti pretenzijas, neklausykite – tikriausiai niekas nežino. Tai tik paprasčiausias „chec in“ į festivalį.

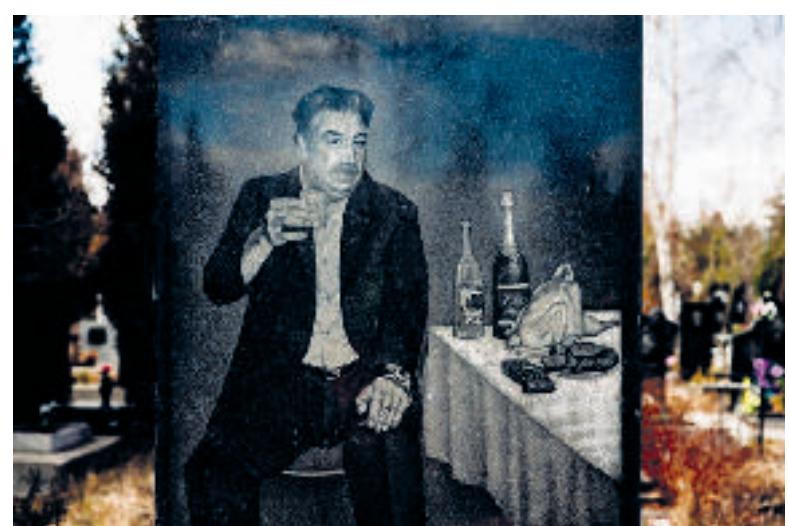
Ten ir įgyjate teisęapti visaverčiu jo nariu. Lankytis oficialiose parodose (Kauno fotografių galerijoje – Maciejaus Dakowicziaus „Cardiff After Dark“, „Meno parke“ – Catrine Val „Feminist“ ir Reinio Hofmanio – LARP), jas papildančiuose projekcijų vakaruose, susitikimuose, kuriuose, deja, taip retai užsimezga diskusijos, ir t. t. Festivalio žiūrovas – tikrai ne šiaip praeivis, tai visateisis narys, kurio dienotvarkę kokiai savaitei suplanuoja išmanantys organizatoriai. Pasiduokite įtakai.

Uladzimiras PARFIANOKAS (Baltarusija). „Nepriklausomybės diena.“

Nick HANNES (Belgija). „Tradicijos Flamandijoje“

Eugenija MAXIMOVA (Austrija). „Kryptis – amžinybė“

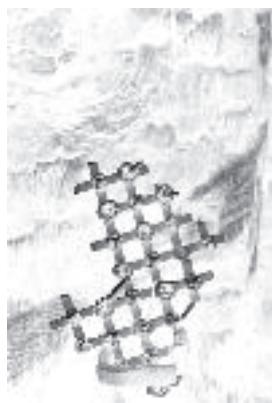
6 Kūryba

Alfas PAKĖNAS

lydinys iš vaikystės

garbė Jézui Kristui!
linksmas išokęs
i Vytautinės zakristiją
kur Vaižgantas su Kauku ant sienos
sakau zakristijonui Alvydai
palinkusiam prie užsakų knygų
ir staiga prisimenu
senolę Mariją iš vaikystės
ji tarsi suldydavo
tuos žodžius i vieną
garbijėzukristu
-----
nuo vaikystės jaučiu
tu žodžiu lydinį

***

 būdavo
per sausio speigus
punėj atsiranda
ériukai
kad nesušaltų
tēvas juos sunešdavo gryction
atvesdavo senę avj
uztverdavo prie pečiaus
šiltajam kampe
netoli mano lovos
jie buvo kaip sutartinių
giedotojai –
vienas pradeda bliauti
paskui kitas
tada trečias
paskutinis
užbliaudavau aš

***

mano motinos buvo
ilgi plaukai
juos šukuodavo tēvas
šukuodavo dažniau negu mušdavo
mano motinos buvo
mažytės kojos
tēvas nupirkdavo batukus
jie būdavo raudoni ir labai gražūs
mano motinos buvo
didelės minkštос krūty
kai žisdavau buvo vietas
nosytei augti
ir užaugau lyg baltušio juza
sako
ilganosiai vyrai geraširdžiai
-----
kažkada kaip juza
šonu palinksiu
prie baltais
isklojėtų marškinų

***

lietuviška slyva myžne
to debesuoto mėlynumo
Kurmelių palivarko pakrašty
šalia tamsuojančios
kalvos gaktos
tarsi šešėlis moters gilumon
ką mėgdavau išsigalvot
jaunystėj
lietuviše myžne slyva
to šalčio mėlynumo
suleidžiu į tave dantis
burnoj man suledėja
tavo syvai
to krašto mylimo

Vaižgantui

akvarelėmis tapyta
aukštaičių buitis
ištisa kasykla
kaimo buities deimančiukų
jų ieškodavai

Gražinos Viktorijos PETROŠIENĖS nuotrauka

grįždamas į vaikystės dienas
ir vaikiškas šypsojimasis
nenueidavo nuo Tavo lūpų
... pragiedrulius tapyti
tegalėjo valstietis
kaimo dalyvis
nutvėrės lietuvio dvasią
ir norėjės ją išskrosti
daugybė vaizdų
Tavo pagautų Malaišiuos
mums – žodžiautojams –
popilnis maišas aukso

***

tikra redakcija
turi kvepēti
geru tabaku
ten turi būti
nors viena
graži moteris
i kurią praeinant
norisi atsigrežti
ir ilgai žiūréti
turi būti bent vienas
tikras poetas
pas kurį per speigus
norėtum užėit
išgert degtinėlės

pavasario nuojauta

šią naktį nemiega jauna
nekalta teroristė kusatė
laisvės alejoj vidurnaktį
blaškosi kuosos
nemiega klierikai
seminarijos miegamuosiuos
nemiega arkivyskupas kurijoj
nors jau aušrėja naktis
nemiega vieversys
ant šalto akmens provincijo
alus buteliuos nemiega
o vynas – rūsiuos
nemiega baltuškevičiaus namiegai
visa Kauno gubernija nemiega
nemiega ir pavasaris –
žada susisproginti

pokalbiai su Kristumi Maironio sodne 2005-2007

sausio 5

kadaiše viename
eilėrašty rašiau:
norėčiau pajauti Tave
kaip draugą
nykioj geležinkelio stoty
merkiant rudenio lietui
kartu su Tavim
suvalgyti žuvies
išgerti vyno

sausio 18

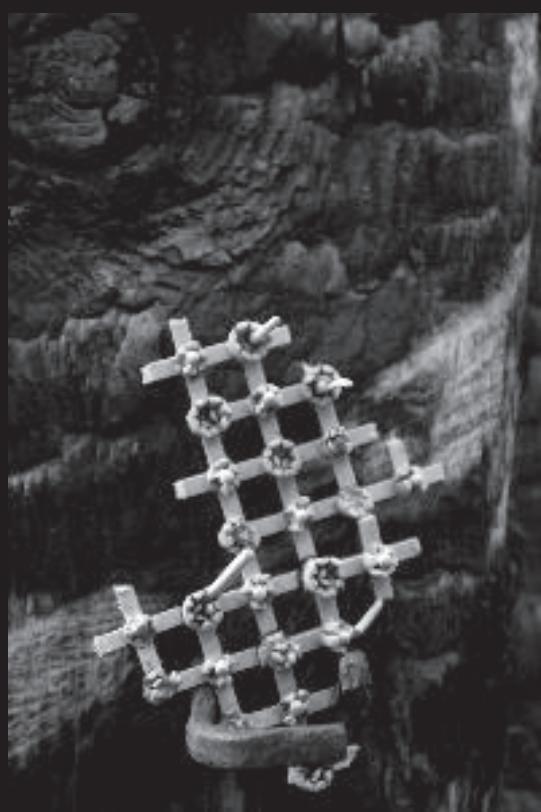
sniegas Tavo rankoje
sniegas ant plaukų
sniegas ant basų kojų
mėlynas sniegas
iš liūdno Nykos
eilėraščio

sausio 19

speigas toks
kad kvėpuoju
į vilnonę pirštinę
norėčiau sušildyti
sugrubusius Tavo pirštus
mano broli

vasario 14

šiandien Tu snieguotas
baltas sniego takas

Zenono BALTRUŠIO iliustracija

link Tavęs
Tau ant peties tupi
baltas balandis
paleistas jaunikio
Vytautinės bažnyčios
šventoriuje
Tu dabar panašus
į šv. Pranciškų
su balandžiu ant rankos –
man labai pažistamas

vasario 24

vieversys
nutūpė
Tau
ant galvos
pasišildyti
kojų

kovo 4

Tu nei karalius
nei direktorius
nei rektorius
tik brolis

kovo 8

šiandien pirmąkart
pastebėjau:
Tavo kairysis petys
apsamanojės

***

pirmąkart pamačiau
Tavo drabužio klostes
iš profilio

balandžio 7

kelios dienos
po Kristaus mirties
keli mėnesiai
keli metai
keli šimtmečiai
keli tūkstantmečiai
po mirties
kurios nebuvo

balandžio 14

mane tebekankina
ir mirusio Tavęs
pasiilgimas

balandžio 17

man gera žiūrėti
į Tave
nenukryžiuotą
einanti ezero pakrante
sėdintį valtyje
nutildantį vėjus
besikreipiantį į visus
gerasis žmogau

balandžio 20

noriu paklausti Tavęs:
ar Tu kada nors rūkei
žinau kad esi géręs vyno
valgęs vynuogių
ir žuvies
éjęs vandeniu
visada turėdavai
su savim
gyvojo vandens

balandžio 24

esu géręs Tavo vynu
suleidęs dantis
į Tavo padaugintą duoną

gegužės 7

Tau kartais skaitydavau
pirmąją lietuvišką knygą
kartais Radausko
eilėraščių marmuras
ištirpdavo
Tavo ilguose plaukuose
Tu pats
tikriausias poetas
Tu – eseistas

gegužės 22

sako
net vaikas būdamas
Tu niekad nesijuokei
kodėl

gegužės 24

nematau
Tavo rankų nei veido –
juos uždengia
žalias
erškėčių krūmas

birželio 13

bijūnai
Tau siunčia
parfumus
ir aliejus

8 Kūryba

Edvardas ČIULDĖ

Žuvies lenktynės sausumoje

Žinomas žurnalistas Bernardas Gailius straipsnyje „Ar humanitariniams mokslams gresia pavojus?“ (<http://www.15min.lt/naujiena/ziniosgyvai/komentarai/bernardas-gailius-ar-humanitariniams-mokslams-gresia-pavojus-500-317924>) pateikia maždaug tokį atsakymą: lavonui nebegresia jokie pavojai, nebegąsdina didžiausia nemalonumai. Taigi kaip čia dabar neprisiminsi Marko Twaino legendinio atsiliepimo spaudoje į kadaise per ankstį išplatintą žinią apie jo laidotuves: „Kalbos apie mano mirtį yra smarkiai perdėtos.“

Straipsnio autorius forsuoją išvadas, sutirština spalvas, išties daug ką labai perdeda vedamas, kaip bent man atrodo, pateisinamo tikslu išprovokuoti diskusiją, sukelti kažką panašaus į intelektinį erzeli.

Kas be ko, jau pats tikėjimas, kad tokio pobūdžio diskusija gali užgimti technocentrinėje epochoje tarsi niekas iš niekur, savaimė yra vertybė, liudijanti neišsenkamus optimizmo išteklius. Kita vertus, dėmesį atkreipia dar vienas įdomus momentas, kuriantis intensyvaus „šviežumo“ išpūdį. Ogi tūkstančius kartų girdėjė kritines pastabas apie technokratinio susireikšminimo vienpusiškumą, čia savo ruožtu sulaukiamie diametraliai priešingų refleksų kritinio įvertinimo ir humanitarinio pasipūtimo žaismingo nuvertinimo. Tokia savirefleksija, manding, taip pat yra vertybė.

Kaip nesunku nuspėti, visgi rašau ne dėl to, kad paliudyčiau savo pritariamą minimo straipsnio idėjoms. Visiškai priešingai: su autoriumi nesutinku iš esmės ir papunkčiu. Tačiau dar labiau nesutinku su bandymu užgincių minėtamame straipsnyje išsakyta poziciją įzeidinėjant autoriumi, siekiant pažeminti oponentą, siurkščiai užsimojant prieš žmogaus orumą (<http://www.delfi.lt/news/ringas/lit/alatas-kam-reikia-kvalinti-visuomene-atsakymas-bigailiu.d?id=60954723>). Tokį piktą užsiangažavimą, – o tai visai ne humanitarinė vertybė, – neseniai kitame dienraštyje pademonstravo Oksfordo universiteto mokslo bendradarbis Ainius Lašas, tarsi ir bandantis diskusijoje (?) su B. Gailiumi apginti humanitarinių ir socialinių mokslų prestižą, įtvirtinti jų naudingumo versiją. Vis dėlto čia įdomiausia tai, jog, kaip atrodo, paminėti asmenys, nors ir demonstruodami antagonistą, kaip tik yra vedami tos pačios idėjos ar išsivaizdavimo, pučia į tą pačią dūdą. Taip teigdamas turiu galvoje būtent tą aplinkybę, kad tiek vienas, tiek kitas, vertindami humanitarinių mokslų padėtį, atskaitos tašku pasirenka gamtamokslio pavyzdį, paskui, skelbdami nuosprendį, jog humanitariniai mokslai beveik išskaičiuoti nuo tokio moksliskumo idealo (B. Gailius) arba yra padusę, bet su vilties prosvaistėmis bando kažką prisivysti ta pačia linkme (A. Lašas). Tačiau iš tiesų čia gretinami nesulyginami dalykai, o bendros trasos vaizdinys, atrodo, blokuoja problemos supratimą iš esmės.

Nepasakysiu didelės paslapties primindamas, kad ne vieną kartą pačių įtakingiausių mąstytojų lūpomis naujaisiais laikais buvo išsakoma išvada, jog filosofija nėra mokslas išprasta reikšme arba net jokia galima to žodžio reikšme. Taigi, anot Martino Heideggerio, kelti filosofijai reikalavimus, kurie paprastai keliami mokslui, būtų tas pats, kaip įpareigoti žuvį laimeti lenktynes sausumoje.

Vengdami įsipainioti į teorinius apibendrinimus, dabar apsiribokime kraštinai lakonika formuluote: filosofijos stichija yra kita nei mokslo stichija. Kita vertus, už bendro mokslo idėjos salininkus, ko gero, teisesnies tie naujuju tyrimų iniciatorai, kurie jau gana ilgą laiką bando prisibesti į mūsų sąmonę skelbdami, jog mokslas gali būti dviejų tipų, kartu siekdami išryškinti savitus žmogaus tikrovės pažinimo būdus.

Mokslo dabartine to žodžio reikšme, užgimimo moderniaisiais laikais, forsuojamas objektyvumo idealas, be visa ko kito, reiškia, kad tokis mokslas labai aiškiai dehumanitarizuojasi.

Be jokios abejonių, mokslo dehumanitarizacija iš esmės yra pažangos rodiklis, nes tik tokia jo raiška užtikrina modernių technologijų plitimą. Tačiau čia kyla klausimas: ar dehumanitarizuota mokslo patirtis tinka būtent visuomenės, istorijos ir žmogaus pasaulio supratimo užduočiai įgyvendinti, ar pasiteisinusi gamtos pažinimo srityje tokia patirtis pakankama žmogaus tikrovei pažinti? Iš tiesų per pastaruosius du šimtmecius, taip pat ir šiandien, ne kartą girdėjosi raginimai į visuomenės, istorijos ir žmogaus tikrovės pažinimą perkelti tas metodologines procedūras, kurios buvo rezultatyvios gamtos pažinimo sferoje, keliama užduotis sukurti visuomenės mokslą pagal gamtos mokslų pavyzdį. Tokia bendrosios sociologijos idėja, bet jau vien marksizmo fiasco pavyzdys akiavizdžiai iliustruoja, jog toks naivumas gali sukelti baisių pasekmų.

Iškart nuraminsiu skaitytojų, kad dabar nesiruošiu gilintis į metologijos paslaptis, nesiaiskinsime, ko vertas, tarkime, Badeno mokyklos neokantininkų palikimas, juolab to, kur veda hermeneutinės tradicijos filosofijoje keliai ir klystkeliai siekiant įtvirtinti humanitarinių mokslų savarankiškumo idėją. Visiškai pakaktų, baigiant pamintimus šia tema, tokios salygos, jog diskusijos partneris būtų nuotykių literatūros, o ypač detektyvinio žanro, mėgejas.

Iš tiesų detektyvinės literatūros žanro plėtotėje netikėtai, galimas daiktas, visiškai atsitiktinai prasimuša veržli intuicija tyrimo bendriausia prasme užduočią klausimu. Turiu galvoje, jog tokie populiarūs, išpuoselėti Arthuro Conan Doyle'o ir Gilberto Keitho Chestertono kūryboje detektyvinio žanro personažai kaip Šerlokas Holmsas ir tévas Braunas labai gyvai paliudija skirtingo tipo démessingumą žmogaus rūpesčių atpažinimo sferoje. Tai galbūt šiek tiek priteptos, bet vaizdžios iliustracijos, kurios leidžia paryškinti skirtumą tarp dviejų žmogaus tikrovės tyrimo strategijų. Pirmasis atvejis iliustruoja gamtamokslinę žmogaus intuiciją, antrasis – bandymą rasti sprendimą žmogaus tikrovės specificos įvertinimo pagrindu.

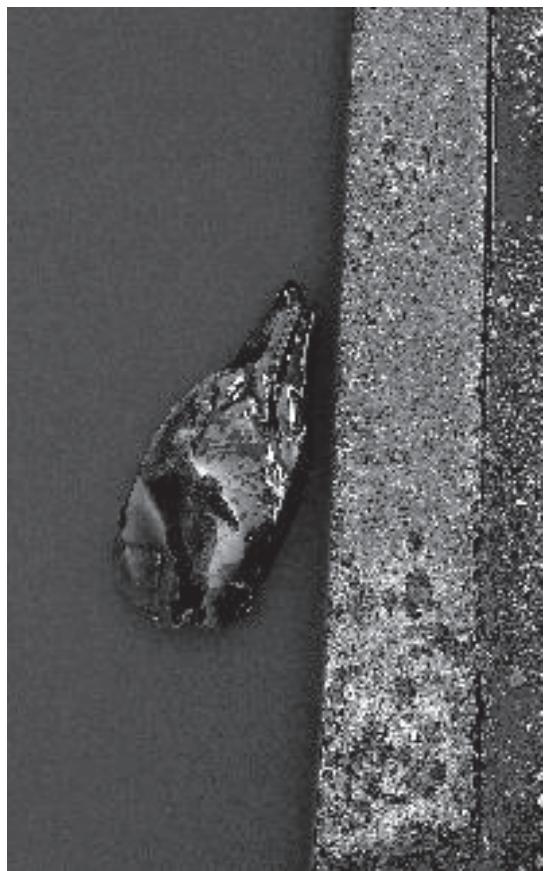
Mokslinkas neretai vadinamas tyrinėtoju, o nusikaltimą tiriantis žmogus pagal jau nusistovėjusią pavadinimų nomenklatūrą šiandien įvardijamas tyreju. Ta proga galima prisiminti ne kartą akcentuotą išvadą, jog tokie gamtamokslinio žinojimo standartai kaip tikslumas ir griežumas formavosi perimant dar anksčiau išplėtotą juridinių procedūrų patirtį.

Jau užsiminiau, kad čia paminėtos garsiosios seklio mistifikacijos siejamos su vienokiui ar kitokiu nusikaltimo tyrimo metodu. Kaip prisimename, Šerlokas Holmsas savo metodą vadina dedukcija, nors, jeigu būtų leista ginčytis su personažais, regis, galetume išgauti prispažinimą, jog neretai dedukcijos vardu čia pažymimos taip pat ir gamtamokslinės indukcijos teikiamos galimybės. Šiaip ar taip, šis personažas demonstruoja didelį pastabumą, sugerbėjimą fokusuoti dėmesį į detales, „konceptualią“ reikšmę turinčias smulkmenas. Antra vertus, atsakymas galop randamas kaip logiškai sukonstruoto galvosūkio išsprendimas.

Garsus mokslo istorikas Thomas Khunas taip ir apibrėžia mokslo išprasta to žodžio prasme raiškos pobūdį, t. y. mokslo žmogaus pirmiciaus nusakoja kaip galvosūkių sprendimo pažangą.

Iš kitos pusės, nesunku pastebėti, jog tévas Braunas, tarsi ir diskutujantį su žinoma „dedukcinio metodo“ literatūrine personifikacija, numato visai kitą nusikaltimo tyrimo perspektivą. Jo metodo esmė nusakoma maždaug taip: siekiant suprasti nusikaltimą padariusio žmogaus paslaptį, tiriamo įvykio struktūrą nulėmusius motyvus, siekiant prognozuoti tolesnius to žmogaus veiksmus, nori nenori reikia mėginti pamatyti pasaulį jo akimis, rasti būdą, įvertinus esamą distanciją, persikelti į to asmens subjektyvumo sferą. Kitaip tariant, čia numatoma transsubjektyvumo procedūra, leidžianti įveikti objektinių žmonių tarpusavio susvetimėjimą.

Savo ruožtu tai primena, kad kito žmogaus, kultūrinės jo kūrybos, apskritai dvišios pasaulio pažinimo išeities taškas yra žmogaus savęs pažinimas.

Zenono BALTRUŠIO iliustracija

Nijolė RAIŽYTĖ

Visos vietas užimtos

Tą vidurnaktį, kai tamsiamė danguje gulintis mėnulis atrodė kaip didžiulė apvali auksinė moneta, o upėje ties tiltu ryškiau negu paprastai atispindėjo žibintų skleidžiamą šviesą, dviaukščiamie nedidukame viésbutuke, kuris beveik lipo nuo skardžio į vandenį, švietė tik vienas langas. Kiti pastatai buvo gerokai toliau nuo upės, todėl tas senas, dar prieitaime šimtmetyje statytas raudonų plėtyt mūrinis namas atrodė kaip koks išsišokėlis, kaip nelaimėlis, vis ketinantis, tačiau taip ir nepanyrantis į upės gelmę.

Pagaliau išsipildė mano svajonė, pagalvojo moteris ir, priėjus prie veidrodžio, nužvelgė išbalusius skruostus, pamėlusius paakius, violetines lūpas. Gyvi ir gražūs buvo tik plaukai – šviesūs, ploni, spindintys. Nuo minties, kad po chemoterapijos – moteris tik prieš keletą dienų sužinojo, jog susirgo vėžiu, – jos galva taps plika kaip slidus obuolys, jai pasidarė dar baisiau ir kokčiau. Neverta net pradėti, galvojo, geriau viską užbaigtį dabar, išsyk, kam tie kvaili žaidimai, beprasmiskas gumos tempimas?

Solveiga, gerokai perkopusi per keturiaskesimtį, gyveno rajono užkampyje, nedidelėje gyvenvietėje, senoje tėvų, – abu jau buvo išeję į amžinybę, – sodyboje. Sesuo su broliu sugebėjo ištvirtinti sostinėje, o ji užsiliko: baigusi vidurinę, į universitetą neišstojo, gavo darbą paštė, paskui susirgo mama, reikėjo slaugos – taip ir suaugus tėviškės žeme kaip koks akmuo. Šeimos nesukūrė, nors kavalierius turėjo ir net buvo pametusi dėl jo galvą. Tačiau vieną gražų vakarą jos didžiaakis mylimasis atsisveikino ir daugiau nepasirodė. Tikriausiai su paukščiais išskrido į siltuosius kraštus, galvojo, ir keliaudamas žuvvo, gal iškrito į vandenyną – kas dabar žino?

Retkarčiais Solveiga nuvažiuodavo į rajono centrą: ilgai, pakol rasdavo koki gražesnį rūbelį, rausdavosi dėvėtų drabužių krautuvėlėse, paskui užėidavo į kuklią kavinukę, užsisakydavo gabalėlių torto, baltos kavos ir, žiūrédamas pro langą, stebėdavo skubančius praeivius. Kai nuobodžiaujančią moterį kas nors užkalbindavo, ji neatsisakydavo paplepeti – nebuvo iš tų, kurie bėga nuo žmonių tarytum nuo vilkų ir saugiai užsidaro savo kiaute. Kiekvieną kartą, kai autobusas, išsukęs iš stoties, važiuodavo per Nemuną, Solveigos žvilgsnis įsmigdavo į paslaptingą viésbutį, stūksantį ant upės kranto. Kartą pagalvojo: „Jeigu mirti, tai tik ten, tuose gražiuose kambariuose, už pernokusiu vyšnių spalvos užuo laidui, vidurnaktį, šviečiant mėnulio pilnačiai.“ Bet tuo pat ir išsigaudo šitos staiga iš nežinias kur užklydusios juodos minties. Tada Solveiga dar nežinojo, kad serga vėžiu, kad klastinga liga pamažu jau graužia jos kūną, čiulpia energiją. Tą klaikių mintį ji greitai nufijo į šalį, pamiršo, ir tik gerokai vėliau, kai gydytojas pasakė diagnozę, važiuojant namo į vėl patogiai kaip kokia visagalė karaliene išitaisė moters galvoje. Solveiga stipriai sugniaužė kumščius ir griežtai išakė sau: „Susiiimk, moterie, nepasiduok, o tu, gražoji ir stiprioji karaliene, ne išakinėk, aš juk ne tavo vergė.“ Tačiau ne vergai ir ne belaisvia išakinėja karaliams, vergų karaliai neklauso, o siuncia juos į katorgą arba myriop. Kara-

lienė tik nusikvatojo, dievaži, Solveiga išgirdo tikrą jos balsą, įsakmū ir ledinių: „Nesispyriok, vargšele, viskas jau nuspręsta, viskas, taškas, dainelė sudainuota, paskutinis šokis sušoktas.“

Iš pradžių ji galvojo nusinuoduti, bet nežinojo, kaip tai padaryti, negi užeisi į vaistinę ir lyg niekur neko paprašysi taurės nuodut. Moters žinios apie vaistus buvo skurdžios, vartojo juos retai, dažniausiai išverdavo tik kokią tabletę nuo galvos skausmo ar peršalimo. Buvo mačiusi detektyvinuose filmuose, kad žmonės nusinuodija arba būna nunuodijami kalio cianidu, bet iš kur jo gausi? O jeigu nepavyks arba labai skaudės? Ji nekentė fizinio skausmo, ištvardavo kvalas patyčias, piktus juokelius, nesunkiai susitaikydavo su artimųjų žmonių netektimis, tačiau bet koks aštresnis fizinis skausmas varydavo iš proto. Solveiga bijojo dantų gydytojų ir bjaurejosi aštriais galvos ar pilvo skausmais.

Apsispręsti padėjo rajoninis laikraštis, tame vieną dieną perskaitė, kad kažkoks vyras nušoko nuo tilto į upę. Solveigai net nebuvu įdomu, kodėl jis taip padarė, kas vyra pastumėjo iki tokio beprotiško žingsnio, tačiau pats savižudybės būdas ją tiesiog apsėdo, užvaldė.

Viskas labai paprasta, galvojo, praleisiu vakarą viésbutyje, pavakarieniais, kad būtu draisiai, išgersiu taurę vyno, atsisveikinimo laišką giminaičiams paliksiu ant komodos ir ramiai išeisiu į mirties slėnį. Kūnų galbūt kada nors išmes į krantą, o jeigu ir neišplukdy, tai koks skirtumas, juk vis tiek aš jau nieko nejausiu. Artimieji paraudos keletą dienų, o paskui pamirš. Jeigu retai manė prisimena gyvą, nebūsi jiems reikalinga ir mirusi. Laikui bégant pavirsiu tviskančio smėlio kauburėliu, iš kurio galbūt, čia būtų gražiausia, galvą iškiš balta žydinti gėlė. Tikiuos, Dievas man atleis, supras, neužsirūstins. Ir Solveiga net apsiverkė nuo tokią ją užplūdusių minčių.

Moteris pagaliau pasitraukė nuo veidrodžio ir, pastaciūsi tuščią taurę ant stalo, liežuviu lyžtelėjo nuo lūpų paskutinį vyno lašelį. Paskui pirštais švelniai dar kartą perbraukė ant komodos gulintį laišką, giliai atsikvėpė ir, ant plonos šilkinės suknelės užsimetusi švarkelį, pasuko durų link. Sudie, svajonių viésbuti, tyliai ištarė, sudie. Man čia tikrai labai patiko, pasilikiau ilgiau, bet, deja, negaliu, manęs laukia.

Solveigai ant galvos byrejo žvaigždės, tirsta tam-sa pynesi po kojomis, o retkarčiais pravažiuojančių mašinų blyksniai priminė iš dangaus krintančių kometų liekanas. Kelias iki tilto jai pasirodė tolimas, nors éjo tik kelias minutes, regis, prabégo visa amžinybę.

Tačiau tai, ką moteris pamatė vos užkélusi koją ant šalto betoninio tilto, pranoko visas fantazijas. Tai buvo taip netikėta, jog pagalvojo, kad sapnuoja. Po juodu lietpalčiu su dideliu gobtuvu pasislėpęs vyras (vieną akimirką Solveigai jis pasirodė panašus į didžiulį varną) kabarojos ant tilto turėklo. Pirmasyk jo koja nuslydo, jam nepavyko užsikartoti, bet antras bandymas buvo sekmingesnis. Supratusi, kad vyras ketina nerti galva žemyn į upę, šūktelėjo:

Zenono BALTRUŠIO nuotrauka

„Ką tu darai, beproti!“ Juodasis nafties paukštis sustingo, paskui pasuko galvą į, üktelejės „Dink iš čia, vieta užimta!“, išskleidė sparnus. Kai pribėgusi pažvelgė žemyn, juodose gelmėse pamatė tik raibusiuojantį mėnulio atspindį. Jis juokėsi. Mėnulis tirėjo ir kvato visa gerkle, kuo toliau, tuo labiau. Solveiga užsikimšo ausis, užsimerkė. Paskui dar lyg kažkas šūktelėjo: „Čiuožk, panička, namo, visos viešos mirties slėnyje užimtos!“

I viésbutį gržo iš lėto, koja už kojos. Puse nakties galvojo ne apie save, bet apie tą vyra, kuris stai-ga užémė jos vietą. Kodėl jis taip pasielgė: gal irgi sužinojo, kad susirgo kokia nepagydoma liga, gal paliko mylimoji ar žmona, gal subankrutavo jo įmonė, gal kas nors grasino, ketino nužudyti, liko be litio kišenėje – oi, kaip norėčiau sužinot! Jeigu būciau atskubėjusi kokiu pusvalandžiu anksčiau, svarstė Solveiga, ir jis būtų pamatęs, kaip aš skren-du žemyn galva į upę, gal būtų atsitokėjės ir persi-galvojės.

Užsnūdusi matė dideles baltas žuvédras, nardančias virš ramios jūros; paukščiai suko ratus, klegėjo, viena, pati didžiausia, balta papiľve, atsistupė ant vandens ir ēmė suptis kaip lengvas popierinis laivelis. Jos pavyzdžiu netrukus pasekė ir kitos. Greitai ant vandens jau plūduriavo didžiulis, akiniamai baltas laivas, sudėtas iš kelių šimtų, o gal tūkstančių žuvédru. Baltas gyvų žuvédru laivas. Tačiau šventa ramybė truko neilgai, gyvasis paveikslas iširo, kai viena iš jų, laikusi kairijį laivo kampą, staiga ant kranto pastebėjo kažkokį juodus. Klykdami paukščiai iš visų pusų apspito nuskendusio vyro lavoną angeliškai gražiu veidu, jis šypsojosi ir atrodė kaip gyvas, tik aksys buvo užneštos tirštu mėlynu dumblu. Paskui staiga virš jūros, tolimoje, ji pamatė milžinišką kompiuterio ekraną. Jauna graži diktore be jokių emocijų geležiniu balsu pranešė: „Širyt jūra išplėvė skenduolio lavoną, spėjama, kad tai prieš keletą dienų į Nemuną nušokęs vyras. Atsisveikinimo laiškutje, paliktame žmonai, buvo pakeverzota: „Čia ne gyvenimas, o dvokiantis mėšlas, pragaras, tu, žinoma, nekalta, nesigrauzk.“ Tik tiek, daugiau nieko, jokio konkretumo. Toliau buvo rašoma, kad žmona mažai ką nutuko apie paslaptingą vyro verslą, kad namuose niekada nestigo pinigų, jie gyveno ištaigingai, pasiturinciai, bet iš kur jis jų gaudavo, nepasakodavo. Vyro dažnai nebūdavo namie, sakydavo, kad važiuoja į Lenkiją prekių savo mažai parduotuvėlei, ir viskas, ji tikėjo.

Kai Solveiga vėl apsilankė pas gydytoją ir pakartotinai atliko tyrimus, paaiškėjo, kad ankstesnė diagnozė buvo klaidinga, ji neserga jokiu vėžiu. Moteris kaip reikiant supyk, ką ten supyk, net pradėjo šėlti: „Kokie jūs čia daktarai, šiaudinai šundaktariai, eikit geriau gatvių šluoti! Prie žmonių neisiartinkit, nes jie trapūs kaip stiklas, kaip gėlės, kaip pavasarinių medžių pumpurai, kaip...“

Visko mačiusi ir girdėjusi gydytoja neisižeidė, tik nuramino Solveigą sakydama: „Kartais mūsų ligos kaip tos žuvédros, besisupančios ant jūros bangų – giedrą ir saulėtą dieną jas matome, o kai užslenka tirštas rūkas, viskas staiga

10 Kūryba

O mes ją visada Onute vadynom...

Neseniai, kovo 16 d., poetei, eseistei, Nacionalinės kultūros ir meno premijos laureatei Onei Baliukonei (Baliukonytei) būtų suakę 65-eri. Labai norėtuose prakalbinti ją pačią. Deja... O. Baliukonė mirė daugiau nei prieš penkerius metus – 2007-ųjų lapkričio 20-ąją. Tad apie jos vaikystę, tėviškę, santykį su artimaisiais, daile ir muzika, uždarą būdą bei kūrybinę prigimtį kalbuosi su Alytuje gyvenančia vieninteles poetės seserimi Aldona JANUŠKAUSKIENE.

– Oficialioje poetės O. Baliukonės (Baliukonytės) biografijoje rašoma, kad ji gimė 1948 m. birželio 1 d., tačiau ji pati eseistikos knygoje „Ant sapnų tilto“ ne kartą yra pabrėžusi, jog gimė „po žuvu ženklu“, t. y. kovo 16-ąją, o į giminimo dokumentus išrašyta data yra „suklastota“. Gal žinote, kodėl taip atsitiko?

– Manau, seniau, o ypač pokario metais, daug būdavo neatitikimų dėl gimimo datų, nes tėvai nevažiuodavo krikštysti, o kokią gimimo dieną krikštatėviai pasakydavo, tokią kunigas ir išrašydavo. Taip išivėlė klaida ir Onutės dokumentuose.

– O kada iš tikrujų jūsų sesuo švēsdavo giminimo dieną? Kada ir kaip ją sveikindavote? Ir apskritai – ar gimtadienis jai buvo reikšminga diena?

– Seserį paprastai sveikindavau tikrajų giminimo dieną – kovo 16-ąją. Tik, kai jau buvome vyresnio amžiaus, kartais darsyk paskambindavau ir birželio 1-ąją. Ypatingai Onutės gimtadienių (netgi jubiliejinių) nešvēsdavome. Pasveikindavau, stengdavausi padovanotи ką nors mieno. Nepasakyčiau, kad sesuo tuo labai džiaugdavosi, padėkodavo, ir tiek. Man atrodo, šios programos ji tikrai nesureikšmindavo.

– O kaip tėvai ir kiti artimieji reagavo į jūsų sesers sprendimą pasikeistivardą, o vėliau – ir pavardę? Kaip ją vadindavo tėvai, kaip kreipdavotės jūs?

– Vardo ir pavardės keitimasis labiau buvo susijęs su poezija, su sesers kūrybine veikla, o mes, artimieji – ir tėvai, ir aš, ir brolis – visada ją „Onutę“ vadinome. Tik kai pradėjo pasirašinėti Baliukone, man kažkaip „ne prie dūšios“ buvo. Tada ir sakau: „Dokumentuose taigi nepasikeitei.“ –

„Tai nepasikeiciau...“ – nutęsė ji.

– Papasakokite plačiau apie šeimą, kurioje augo būsimą poetę: apie tėvus, jų darbus, pomėgius, jūsų brolius.

– Mūsų tėvelis dirbo lentpjūvėj, buvo „užkietėjės“ žvejys. Mama kurį laiką valė mokyklos patalpas, o vėliau dirbo namų ūkio darbus, vasarą ravėdavo ir kolūkio runkelių normas, bet ypač mėgo gėles: prie namų visada būdavo išpuoselėtas darželis, daugybė įvairių gėlių prisodinta. Be to, mamai patikdavo dainuoti savo krašto, t. y. dzūkų, liaudies dainas.

Mūsų vyriausias brolis Antanas buvo dešimčia metų už Onutę vyresnis, atitarnavęs armijoje jis išvyko į Kareliją, ten sukūrė šeimą, tik vėliau grįžo į Lietuvą... Mirė prieš dvejus metus, spalį. Aš šeimoje buvau jauniausia – trimis su puse metų jaunesnė už seserį. Tarp Antano ir Onutės dar buvo Jonukas, mūsų broliukas, kurio mudvi su Onute netgi nesame mačiusios, nes jis mirė mums dar negimus, būdamas trejų su puse metukų, nėra nė vienos jo nuotraukos...

– Tai apie jį, Jonuką, eseistikos knygoje „Ant sapnų tilto“ net kelis kartus sakoma, kad „toks mažas jau buvęs brandžios sielos“, „supratęs gyvūnelių kalbą“, o katė jo mirusio „verkusi tikromis ašaromis“. Ir Onę su juo, matyt, siejusi ypatinga sielų giminystę, gal netgi „ivykės kažkokis persikūnimas“?

– Ypatingos sielų giminystės, matyt, išties būta, nes sesuo ir man ne kartą apie tai yra kalbėjusi. Onutė gimė jau praėjus keleriems metams po „nevaikiškai brandžios sielos“ broliuko mirties. Kiek žinau, knyga „Kopų karalienę“ skirta ir mūsų brolio Jonuko atminimui, ir jos dukrai.

Onė Baliukonytė – Poezijos pavasario laureatė.
1983 m. Palemonė.
Onos PAJEDAITĖS nuotrauka

– Papasakokite apie savo tėviškę, aplinką, kurioje gimė ir augo Onę.

– Onutė gimė Kančenuose (Alytaus r.), tėvelio tėviškėje. Vėliau tėvai išsigijo namą už kelių kilometrų esančiam Bukauciškių kaime ir persikelė ten. Tad mano gimtinė – jau Bukauciskės. Tai buvo didelis šviesus namas, Jame kartais veikdavo ir kokios dvi mokyklos klasės, ir pora mokytojų gyvendavo, tad visada buvome, kaip kaime sakoma, „šviesesnių“ žmonių apsuptyje. Bukauciskėse tėvai gyveno iki melioracijos, o vėliau išsikraustė į Vilnių pas Onutę. Sodyba Bukauciskėse „siaučiant melioracijai“ buvo sunaikinta: namų vietoje nebent „sklepuko“ duobė išlikusi, o Kančenuose, tėvelio tėviškėje ir Onės gimtinėje, likusios kelios senos obelys. Idomu, kad abi mūsų sodybos buvo prie kapinių – tai, matyt, Onutės sąmonėje jau vaikystėje žadino tam tikras mistikos pajautas.

Labai džiaugiuosi, kad man bent mamos tėviškėje Doškonyse (netoli Daugų) pavyko pastatyti namelj. Ir mūsų mama, kol buvo gyva, tuo labai džiaugėsi, ir Onutė kartais atvažiuodavo. Ji ypač mėgo būti gamtoje, ramybėje...

– O kokia Onė (tuomet tikrai dar visiems – Onutė) buvo vaikystėje, paauglystėje? Ar jau tada išryškėjo pirmieji jos gebėjimai kurti?

– Sesuo ir vaikystėje buvo uždara, rimta, susimąsciusi, labai gerai mokėsi. Kartais ir juokaudavo, bet dažniausiai ją pralinksinti būdavo sunku. Išlikusi nuotrauka, kaip aš spaudžiu jos lūpas, kad bent fotografuojama nusišypsotų... Tik į kaimo šokius kartais nueidavo. Ir aš jos dėka pirmą kartą 9 klasėje nuėjau... Tas apgamas ant Onutės kairiojo skruusto (matyt, įgimtas, nes mama būdama nėščia išsigando gaisro ir griebėsi

už veido) tam tikra prasme buvo visos mūsų šeimos tragedija. Onutė dėl jo, matyt, labiausiai išgyveno. Ypač vaikystėje, paauglystėje, ankstyvoje jaunystėje.

Kiek prisimenu, pirmuosius eileraščius sesuo paraše mokydamasi paskutinėje Bukauciškių aštuonmetės mokyklos klasėje. Gal ir anksčiau kūrė, tik aš dar buvau per maža tuo domėtis ir įsiminti...

Tiesa, kelias į aukštusios mokslo tuomet nebuvo lengvas – tėvai iš paskutinių bent Onutė stengėsi išmokslinti: ji ir vyresnė buvo, ir gebėjimai, matyt, ryškesni, o aš, jaunesnioji, mokiausi neakivaizdžiai, dirbdama. Matyt, jausdama didelį dėkingumą sesuo už pirmajį atlyginimą tėvams padovanajo televizorių. Tai ypač ryškus mano moksleiviškų metų prisiminimas...

– *Kaip jūsų sesuo keitėsi tapusi pripažinta poete, t. y. tada, kai 1971 m. buvo išleista pirmoji jos eileraščių knyga „Laukinės vaivorykštės“? Gal prisimenate, kaip tą knygą sutiko artimieji?*

– Ir pirmają knygą išleidusi, ir vėliau, būdama kelių knygų autorė, ir apdovanojimus gaudama Onutė nesikeitė, neišpuiko. Matyt, jautėsi tiesiog atliekanti tai, kas įgimta, kas Dievo jai duota.

O pirmaja knygele išties visi džiaugėmės: parvažiavusi sesuo parodė ją, autografus su palinkėjimais artimiesiems užrašė. Gal ne visi tada supratom, kad kūryba irgi sunkus darbas, reikalaujantis ypač daug vidinių jėgų, tam tikra prasme – sielos auka.

– *Ar ir vėliau poetė mėgo artimiesiems, giminiaciams, draugams dovanoti savo knygas, dalyti autografus? Ar girdavosi naujai pasirodžiusi knyga, gautais apdovanojimais (pvz., 1983 m., kai tapo Poetijos pavasario laureate, 2004-aisiais, kai buvo paskirta Nacionalinė kultūros ir meno premija ir kt.)?*

– Visada užrašydavo naują knygą ir man, mano šeimai, ir mamai. Savo knygas dovanodavo ir kitiems artimiesiems, o apie įvertinimus, jeigu nepaklausdavom, pirmoji niekad neužsimindavo. Iš jos apie tai sužinodavom tik tada, jeigu „išeidavo iš kalbos“.

– *Ar dažnai su seserimi kalbedavote apie kūrybą, poeziją? Kiek jums buvo artimas jos vaizduotės ir kūrybos pasaulis?*

– Apie tai mudvi beveik nekalbėdavom, nediskutuodavom. Jaučiau, iš mano pirmuosius po-

etinius bandymus ji žiūrėjo skeptiškai: nepagyrė netgi tada, kai Alytaus rajono jaunuju literatūrų konkurse laimėjau antrą vietą. O man visa sesers kūryba atrodo reikšminga ir brangi. Ypač tai vertinu dabar, kai jos jau nebéra.

– *Ar vaikystėje, paauglystėje pastebėjote sesers polinkį piešti, tapyti? Juk būtent šis talentas ryškiai atskleidė paskutiniuoju jos gyvenimo laikotarpiu, o 2001 m. rugsėjį Rašytojų klube Vilniuje ne tik buvo pristatyta O. Baliukonės eileraščių knyga „Neregio sodai“, bet ir atidaryta tapybos darbų paroda.*

– Daile sesuo domėjos visą gyvenimą, bet, manau, pradėti tapyti ją paskatinė tai, kad jos dukra Benigna (dabar dailininkė Benigna Kasparavičiūtė – aut. past.) mokesi M. K. Čiurlionio menų mokykloje, vėliau studijavo dailę. Sesuo buvo prasitarusi, jog „namuose ir dažų visad po ranka, ir popieriaus: tik piešk“. Bet vaikystėje, paauglystėje šio jos pomėgio apraiškų tikrai nepastebėjau. Nebent sąsiuvinuko paraštėje ką pripiešdavo, bet juk dauguma taip darydavom.

– *O muzika Onės gyvenime... Poetė ne kartą rašė apie ypatingą jos poveikį, ypač apie nuostabius violončelės garsus. Gal ir pati ji muzikavo, ar mėgo bent dainuoti, pavyzdžiu, su mama?*

– Negirdėjau Onutės dainuojančios ar muzikuojančios. Tiesa, paauglystėje, kaip ir dauguma mergaičių tuo metu, turėjome sąsiuvinius su estradiinių dainų žodžiais (matyt, tokia buvo mada), bet pagal juos dainuojančios Onutės tikrai neprisimeitu. Tik vėliau, jau suaugusi, ji dažnai pasakodavo, kad lankesi įvairiuose klasikinės, t. y. rimtosios, muzikos koncertuose, o klausydamas jos tarsi užsimirsdavusi, į kitą pasaulį persikelėdavusi...

– *Vélesnéje kūryboje, ypač eseistikoje (o matyt, ir gyvenime), ryškus poetės ryšys su sapnais, regėjimais... Ar sesuo dalydavosi su jumis savo išgyvenimais, pasakodavo apie tuos sapnus-regėjimus?*

– Ji vos kartą prasitarė, kad kamuoja sapnai, bet tai – tik užuominai... Sesuo buvo labai uždarai. Mes, nors ir seserys, esame labai skirtingos: aš gyvesnė, aktyvesnė, veiklesnė, atviresnė. Man patinka ką nors organizuoti, kurti, vaidinti, deklamuoti scenoje. Onutė buvo uždaresnė, linkusi viską slėpti savę, mėgautis vienuma ir gilintis į save. Dalyvaudavo tik ten, kur pačiai buvo įdomu, kur galėjo save realizuoti (pvz., Rašytojų

sajungos renginiuose, iš kuriuos ją kviesdavo, – Poezijos pavasariuose, literatūriniuose vakaruoose ir pan.).

– *Dar, manau, būtų svarbu pakalbėti apie tvirtą O. Baliukonės (Baliukonytės) pilietinę poziciją ir tikrąjį patriotizmą: ji „neraše pristatikeliškų eileraščių“ (prof. V. Daujotytės pastebėjimas), „buvo didelė tévynės mylėtoja, kai rodyti tai buvo pavojinga“ (iš bendrakursio Broniaus Kašelionio atsiminimų), studijuodama antrame VU kurse išstojo iš komjaunimo, itin džiaugsmingai sutiko Atgimimą, buvo pirmojo Sąjūdžio suvažiavimo delegate, nerima dėl jau laisvoje Lietuvoje išryškėjusių negerovių atvirai išsakė eseistikoje bei eileraščių rinkinyje „Vaduok“ ir apskritai – labai rūpinosi Lietuvos ateitimis...*

– Ryškiai prisimenu vieną vaikystės įvyki: parėjo Onutė iš mokyklos su pionierišku kaklaraiščiu (tada į pionierių, komjaunimo organizacijas, rodos, buvo privaloma stoti), o tėvelis ir klausia: „Kas čia per skuduras?“ Pagriebė tą kaklaraištį, perplėsė ir pakabino ant obelies šakos... Štai tokios tėvelio pilietiškumo pamokos įsiminė ir man, ir Onutei, nes jis buvo labai nusiteikęs prieš sovietinę santvarką. O mama, matyt, dzūkų liaudies dainomis auklėjo, dar gėlių darželio grožį puoselėdama, skatindama mylėti téviškės gamtą...

– *VISA YRA VIENA – ne kartą yra pabréžusi Onę. „Kada nors, manau, ateis metas, kai mirties apskritai neliks: nei kaip reiškinio, nei kaip sąvokos. Žmonės tiesiog ištirpdys savo fizinius kūnus materialybėje, tiksliau, pertvarkys jų molekulinę sandarą, pavirsdam gryna šviesa...“ – teigė ji eseistikoje. Jau daugiau nei penkeri metai, kai jos nebéra tarp mūsų. Gal pastebite kokių nors ženkų iš Anapus?*

– Neseniai, tik prieš mudvieju planuojamą susitikimą, pirmą kartą susapnavau seserį po jos mirties: mačiau ją gerokai jaunesnę, nei mirė, veidas toks džiugus, lyg būtų kažkuo patenkinanta. Sakau, gal tai išties ženklas... Ir Mišias užsakau, ir į Antakalnio kapines, kur Menininkų kalyneje palaidota, nuvažiuoju. O mintimis tai vis tenai ir tenai esu. Kartais atrodo, jog per mažai ją supratau: jei būčiau geriau jos sielos pasauli pažinus, gal būčiau galėjusi daugiau padėti – juk išties jos gyvenimas buvo sunkus...

Kalbėjosi Onutė BRADŪNIENĖ

Romualdas Granauskas „Šventųjų gyvenimai“: novelių apysaka. – Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, Vilnius, 2013.

Pastaraisiais metais Romualdas Granauskas – produktyvus kūrėjas, kurio rašymo greitis bent jau manęs neliūdina. Laukiamas jo meistriškas, sklandus ir natūralus sakiny, kai lengvai skaitomas tekstas tarsi iš pasalų dursteli, klampina. Tokių pojūti sukėlė ir „Šventųjų gyvenimai“, jau padavinti svarbiausiu šio rašytojo pastarojo laiko kūriui.

R. Granauskui pokaris – dar ne istorija, bet jau ir ne dabartis, kurios jis negali apžvelgti iš paukščio skrydžio, todėl skverbiasi „žemiškai“ ir tau-

tos patyrimus apibendrina palengva – atkreipdamas dėmesį į vieną teritorinį lopinėlį, t. y. Dvarallo apylinkes. Kaip iprasta, rašytojas atsigrežia į mazajį žmogų, tačiau „Šventųjų gyvenimose“ jų telpa daug daugiau. Miestelio gyventojų likimai blykčioja baugiai lyg lempelės. Nežinia, kada perdegs. Vieniems priskirta aureolė – novelės pavadinimė prie jų vardų dera „sv.“, bet, nors ir fragmentiškai pamatom, jie visi tampa svarbūs. Prabildamas iš skirtingu, nebūtinai susisiejančių perspektyvų, R. Granauskas pateikia gilią, pla-

čiamatę pokario žmonių dvasios dramą. Ar tai būtų mažas į šulinį bijantis šūktelėti berniukas, intelligentų trėmimo liudininkas, ar priešais žuvusiu kūnais nusėjamą miestelio aikštę gyvenantį mokytoja Mikalina, ar po nepriklausomybės atkūrimo nebesusigaudantys stribokai – juos visus individualiai charakterizuoją laiko kirtis. Tos pačios daug įvykių menančios vietas, (ne)atsargūs, neretai prieš sistemą bejėgiai personažai (ne)leidžia suabejoti padorumo, ištikimybės verte.

Talpiai minimalistinė R. Granausko proza – jautri, gyvenimiska ir, svarbu, neteisianti. Be to, ji geba būti ir poetiška: „Niekam neatsiveria pasaulis iš karto. Lipdomės jি, kaip bitės siuva korį: po trupinę, bet kasdien, po nedaug; bet nuolatos. Kad būtų kur dėti savo jausmų, minčių vėliau – prisiminimų medų. Kitaip nebūna, kitaip niekad nebuvो“ (p. 62-63). Panašiai pamažu atsiveria R. Granausko rodomas pokario pjūvis. Tik jis dygus, liūdnas, „lyg pro melancholijos rūką“, – turbūt pridėtų autorius, šią frazę keliskart pakartojo susirinkusiesiems per novelių apysakos pristatymą.

Nesinori išskirti geresnį ar prastesnį tekstą, nes „Šventųjų gyvenimai“ – vientisa, neabejotinai stipri, talentingo autoriaus parašyta knyga. Ji keilia klausimus, skatina neįkyrų gailesę. Išsimena.

Neringa BUTNORIŪTĖ

12 Teatras/Premjeros

Audronė MEŠKAUSKAITĖ

Teatro klasika: tragedija ir komedija

Pinigų troškimo laužomi likimai

(aktoriai Simona Blaženauskaitė ir Jonas Baranauskas).

Kauno kameriniame teatre – šiemet jau antroji premjera. Antrasis ir režisierius Algimanto Pociūno pastatymas šioje scenoje. Tai visiems žinoma, sena, tačiau niekad neapdulkant Moliere'o komediją „Šykstolis, arba melo mokykla“. Vienas žymiausių klasizmo kūrėjų rašė dramas ir šaipesi iš visuomenė apėmusių ydų. Iš tų pačių, kurias galime pirštus lenkdami skaičiuoti ir šiandien. O kaltant apie pinigus, gal net pranokstame Moliere'o aprašytus laikus, nes materija dar niekada nebuvo tokia svarbi ir garbinama kaip šiandien. Apie pinigus kūrinio įkvėpti kalbėjo net ir patys teatralai, džiaugesi, jog pagaliau gali įgyvendinti vieną brangiausių sumanymų savo teatro istorijoje. Tiesa, tai, kas jiems yra dideli pinigai, kitiems gal keltų juoką. Tačiau mes tam tikra prasme dabar ne apie pinigus, na, beveik ne apie juos. Tokiame kontekste lyg ir galima apie juos šnekėti, tačiau Moliere'as išjuoktų...

Todėl pakalbékime apie idėjas. Režisierius teigia, jog „Šykstolis“, nors ir šmaikštus, bet gana sudėtingas kūrinys, reikalaujantis puikių aktorių, lėšų ir kitų teatre svarbių dalykų. Džiugu, kad jokios kliūties nesutrukdomė įgyvendinti sumanymo. „Norėčiau pasveikinti teatrą, kad émési pjesės, kuri labai vertinga aktoriams, nes vaidindamas kiekvienas gali atskleisti įvairių netikėtumų, atverti savo anksčiau nepastebėtus gebėjimus. Labai džiaugiuosi aktorių darbais, nes sukurti patrauklų, įdomų personažų, kuris pasižymėtų pagrista veiksmų logika, nėra lengva. O šiaip šykštumo tema itin aktuali ir šiandien, nes iš esmės yra amžina. Tačiau net ir tokiomis aplinkybėmis vengėme perdėto šiuolaikiškumo, pjesės neapipynėme šiandienos detalėmis – norejosi išsaugoti platesnį požiūrių. Spektaklio forma taip pat liko klasikinė, nes tema suprantama ir praėjusių amžių kontekste, puikiai atpažįstama ir jaučiamā. Kalbama ne tik apie šykštumą, bet ir apie vaikų bei tėvų santykius, atsakomybę ir t. t.“, – pasakojo A. Pociūnas.

Išties jau keista scenoje matyti XVII a. pjesę, pastatytą pačiu natūraliausiu jos pavidalu. Tai, kad čia neprasprūsta jokie šiuolaikiniams teatrui būdingi ženkliai, atrodo ir šiek tiek neiprasta, ir žavu. Tuometis naivumas ir emocinė švara vis dėlto kuria neišvengiamą distanciją. Žiūrovas nebesitapatinia, negalvoja apie temos aktualumą, tačiau pasmonėje nusėda tam tikri išsakomi kodai. Arčiausiai šių dienų galbūt yra tik scenografo Sergėjaus Bocullo darbas – itin butaforinės scenos vaizdas, kuris varijuojasi labai abstrakčiai suvokiamos „praeities“ simboliką, ornamentiką, bet yra keistai tuščias ir „skurdus“. Nieko tikra – kaip toje aukso

milnoje šykstolio skrynutėje. S. Bocullo prisipažino, kad visą linksmumą ši kartą norėjos išstumti, bet Molieri'as pasirodė stipresnis ir vis tiek tapo juokinga. Kita vertus, tai gili ir protinė pramoga. Tokioje butaforinėje scenografijoje šmēžuoja ypač „natūralistiniai“ Daivos Petrulytės kostiumai, skambant žaviai nerūpestingai kompozitoriaus Vidmanto Bartulio muzikai. Tačiau šis nerūpestingumas gerokai apgaulingas – vis dėlto kalbama apie klasiką ir svarbius vaidmenis.

Kažkada ponas Harpagonas savo teatre buvo pats Molieri'as. Kaip jam sekėsi atliliki ši vaidmenį, jau niekas nepaliudy, bet prisimenant istoriją apie jo paties įsteigtą teatrą didybe dvelkiančiu pavadinimu „Puikus teatras“, kuriam buvo lemta žlugti, paskęsti skolose, galima numanyti, jog galėjo būti visaip. Tiesa, pagrindinio vaidmens atlilikui Aleksandru Rubinovui tam tikra prasme stoti į Molieri'o vietą, vaidinti tokiam spektaklyje netradro paprasta.

„Moliere'as yra tokio lygio klasikas, kad tampa tam tikru egzaminu visam teatrui. Mintis statyti jo kūrinius ore tvyrojo jau seniai, bet tam subrendome tik dabar. Inscenizuoti gerai visiems žinomus kūrinius – be galio didelė atsakomybė, nes tokiam spektaklyje niekas neseka siužeto, nelaukia nesun-

kiai nuspėjamo moralo. Vadinas, čia turi veikti daug svarbesni dalykai.

Komedijos žanras daug kuo priklauso nuo žiūrovų, todėl kol kas, kol niekas salėje nesijuokia, mes ir patys iki galio spektaklio nesuvokiami. Man teko vaidmuo, kurį atliko pats Molieri'as, todėl jaučiuosi gana keistai ir kartu ypatingai. Tai didelelė atsakomybė, nes jei visas spektaklis nepavyks, neabejotinai nenusiseka ir tavo kuriamas personažas. O antraelis vaidmuo net ir tokiam spektaklyje gali tapti išsimintinas. Šis kūrinys apipintas ornamentika, tame nėra nei juodo, nei balto, viskas žaisminga ir paradoksalu, autoironiška. Manau, net šykstolis nėra absoliuciai neigiamas personažas. Net atvirkščiai – gyvenimo džiaugsmo, azarto ir avantiūrizmo apimtas žmogus. Jo jausmai be galio ryškūs ir tikri, pasiekiantys kraštutines formas. Tačiau jų taip pat supa nuolat meluojantys, pataikaujantys artimieji, kurie niekuo nėra geresni“, – likus vos dienai iki premjeros kalbėjo aktorius.

Na, taip, teigiamų personažų spektaklyje nėra, ir tai dar vienas neabejotinas patrauklumo kabliukas. Juk visiems patinka klasikiniai šmaikštūs, komiški personažai, žavintys net savo įvairias palėvėmis ydomis. Tiesa, kai kuriems aktoriams ne iki

Harpagonas (aktorius Aleksandras Rubinovas) ir melo mokyklos mokiniai.

galo pavyko pagauti šią beveik pažeme sklandančios sėkmės uodegą, tad galime kalbėti apie spektaklio duobes, nepavykusius personažus, perdém nuspalvintus klovnados grimasomis. Kita vertus, visuma nuo to nesubyrėjo. Spektaklis prabėga beveik tiesiogine šio žodžio prasme, nes tempas, dinamika išlaikomi stebétinai stabiliai ir su neblėstančiu entuziazmu.

Situacijų komedija, pilna liaudies kūrybai būdingų farso elementų, itin sodrių dialogų, net ir atmintinai žinant vis dar komiškas situacijas, atpažįstant ryškius charakterius atrodo viliojamai tarsi senas mielas paveikslukas, kuriame veikia keistos komiškos figūros. Nesikeičiantys kostiumai ir scenografija aktoriams dar labiau apsunkina užduotį, jie nepaliaujamai ateina ir pasitrukia iš scenos, tačiau nesukuria monotonijos. Kaitaliojamos dienos ir nakties scenos atgaivina veiksmą, akcentus sudėlioja atsirandančios naujos detalės ir, be abejo, aktorių energija. Tiesa, gal kartais norėtusi išvengti prašmėžuojančių vaikų spektakliams būdingų perdėtos, beveik deklamuojamosios vaidbos štampų, iki kurių neabejotinai atveda senoji pjesės stilistika, kuri gal mums artima savo idėja, tačiau forma vis dėlto atrodo be galo naivi.

Na, bet tai, kad žiūrovai spektaklyje juokiasi, yra irodymas, jog jis pavyko, jog mes suprantame XVII a. juokus ir vis dar tebesame šykštuoliai.

Ivano Turgenovo „Ménou kaime“ – taip pat grynoji klasika, kurios émési iš Rusijos į Nacionalinį Kauno dramos teatrą atvykės režisierius Valius Terelis.

„Sakoma, jog ši XIX a. rusų literatūros klasiko Ivano Turgenovo pjesė iš pradžių buvo uždrausta carinės Rusijos cenzūros. Veikiausiai tuometinė valdžia ir visuomenė dar nebuvu pribrendusi kontroversiškos situacijos – ištakėjusios kilmingos moters meilės pavaldiniui – viešinimui. Ir tik po dvidešimties metų, kai rašytojas išgarsėjo, kūriniui atsivėrė teatro durys – 1872-aisiais pjesė pirmą kartą buvo pristatyta Maskvos scenoje. Tačiau tikrasis „Ménou kaime“ vertingumas atskleidė teatro geniaus Konstantino Stanislavskio režisūrinėse rankeose“, – tokią ankstyvąją pjesės istoriją mums pristatė Panėvėžio žiūrovams. Vėliau Lietuvos dramos teatre ją režisavo Romualdas Juknevičius, o prieš devynerius metus Nacionaliniame dramos teatre pasirodė Julius Dautarto versija.

Vadinasi, ne vieną menininką vilijo likimo pjesė, prasidedanti tylos apgaubtoje kaimo dvaro sodyboje ir pasibaigusi taip pat tyla, tačiau jau spengiančia nuo praradimų skausmo. Tiesiog čechoviškas gyvenimo paveikslas. XIX a. ketvirtuoju dešimtmecio pradžia: tingi vasara kaime, Islajevo dvare. Turtingo dvarininko žmona Natalja Petrovna nuobodulė blaško šeimos bičiulio draugijoje. Netikėtai kasdienė tvarką ir ramybę sudrumščia jau no studento – naujo rusų kalbos mokytojo – atvykimas. Taiki ramybė spektaklio pradžioje beveik neišvengiamai veda į jaudinančių īvykių sūkurį – juos šikart lengva apibūdinti vienu paprastu žodeliu „aistra“, bet suprasti iki galo beveik neįmanoma.

„Ši pjesė yra daugybė kartų statyta ir dar bus statoma ilgus metus, nes paliečia pačius svarbiausius žmogaus jausmus, būdingus kiekvienam iš mūsų. Daugiausia kalbama apie aistrą – vieną baisiausiu jausmų, kuris apima visą asmenybę ir yra visiškai nevaldomas, neprognozuojamas. Žmogus negali numatyti, kas jam nutiks. Tai tam tikra lematis, kuri įsuka ne tik vieną žmogų, be ir visus aplink esančiuosius taip smarkiai, kad nedaug kas po to belieka. Kartais įmanoma iš aistros „išsokti“, bet net ir tada ji palieka labai ryškų šesēli, atspaudą. I. Turgenevas pjesėje mini meilę, kurią lydi verksmas. Manau, tikra meilė niekada nerá-

Jaunas mokytojas ramiame provincijos dvare.

(Aleksejus Nikolajevičius Beliajevas – aktorius Tomas Rinkūnas).

gniuždanti, nes skirta atsidavimui, o kai i ją išsiveržia aistra, viskas atrodo kitaip, ją lydi toks pat nevaldomas pavydas. „Ménou kaime“, mano įsitikinimu, viena giliausių pjesių apie aistrą“, – kalbėjo režisierius V. Tertelis.

Pjesė turėjo net kelis pavadinimus: „Studentas“, „Dvi moterys“, tačiau vėliau liko „Ménou kaime“. Gal todėl, kad kalbama apie sąlyginai trumpą laiko tarpat, beveik akimirksnį, kuris keičia gyvenimus, likimus, gal net keliomis kartomis į priekį. Kažkada pjesė buvo uždrausta dėl tokio atviro jausmų, beveik nusikalstamų aistrų viešinimo. Prieš keletą metų režisierius J. Dautartas N. Petrovnos pasirinkimą traktoavo kaip drąsą rinktis, neišsigąsti ir priimti gyvenimo žadamus kraštutinumus. O V. Tertelio personažai atrodo svaidomi likimo, pasiduodantys nejveikiamai jégai, jos mistikai ir nenuspė-

Pagrindinio vaidmens atlikėja I. Paliulytė siek tiek priešinasi savo kuriamo vaidmens pozicijai ir išsako aiškią takoskyrą tarp savęs ir personažo. N. Petrovnos aistra, sunaikinus net ryšį su vaikais, jai atrodo pragaištinga ir gal net išvengiama. „Spektaklyje aš esu soti, ant šieno murkianti katė, moteris, kuriai viskas galima, viskas atleidžiama. Vėliau visas gyvenimas griūva, nes dėl pirmą kartą patiriamos meilės ši moteris pamina šeimą, vaiką. Man pačiai tai atrodo nesuprantama, nes tikiu, jog visa tai įmanoma ir prasminga sustabdyti, sutramdyti. Taip nepakeliamą išduoti jauną žmogų, įdulką, dėl vyro meilės. Man ši scena yra be galo sudėtinga ir skaudi, net sunku ištarti šiuos žodžius. Spektaklis kalba apie amžinąsių vertėbes. Žiūrovai pamatys, kaip galima vienu pustelėjimu viską sunaikinti, juk buvęs moters gyvenimas tampa višiška dykviete“, – kalbėjo I. Paliulytė.

Pjesei statyti režisierius pasirinko Kauno teatrą, nes jau gerai pažista Jame dirbančius aktorius. Tie-sa, buvo ir naujų, be galo sėkmingsu pažinčiu su jaunaisiais teatralais. Iš jų, pasak V. Tertelio, tikrai išaugus puikūs aktoriai, nors jau ir dabar nemažai nuveikta scenoje.

Spektaklio scenografiją kūrė Arvydas Norvaišas, kostiumų dailininkė – Kotryna Daujotaitė, kompozitorius – Vidmantas Bartulis. Spektaklyje vaidina: Gintaras Adomaitis, Inesa Paliulytė, Indré Patkauskaitė, Daiva Rudokaitė, Egidijus Stancikas, Dainius Slobonius, Tomas Rinkūnas, Nijolė Lepeškaitė, Gintautas Bejeris, Ugnė Žirgulė, Raimonda Kimbraitė.

Gintaro ČESONIO ir
Donato STANKEVIČIAUS (NKDT) nuotraukos

Kolios mokytojas (aktorius Tomas Rinkūnas)
ir Natalija Petrovna (aktorė Inesa Paliulytė).

14 Fotografija

Romuladas RAKAUSKAS

Fotovi(t)ražai 46

Skaudančios žemės tylėjimas

Sugriautos Karaliaučiaus katedros didybėje tarp išlikusių tvirtaplyčių sienų ir gotikinių langų akiuobių nematomais vargonais groja tyla. Spengianti. Slegianti. Tarsi čia būtų palaidota pati Mirtis.

Istorijos šluota nušlavė gražiausią Europoje karalių miestą ir visą vokišku pedantizmu išpuoselėtą kraštą. Atpildas? Už kruviną karingų kariūnų kičą?

RYTŲ PRŪSIJA

Mirtimi užnuodytų griuvėsių albumą „Rytų Prūsija“ (Kitas takas, Klaipėda, 2012) galima pavadinoti 1999 m. iš gyvenimo pasitraukusio Raimundo Urbono kūrybiniu antkapiu. O jis galėjoapti džiugiai ilgai brandintų meninių išsipildymų švente, ryškiu žybtelėjimu lietuviškos fotografijos orbitoje. Tik Lemtis kažkodėl viską sudėliojo savaip.

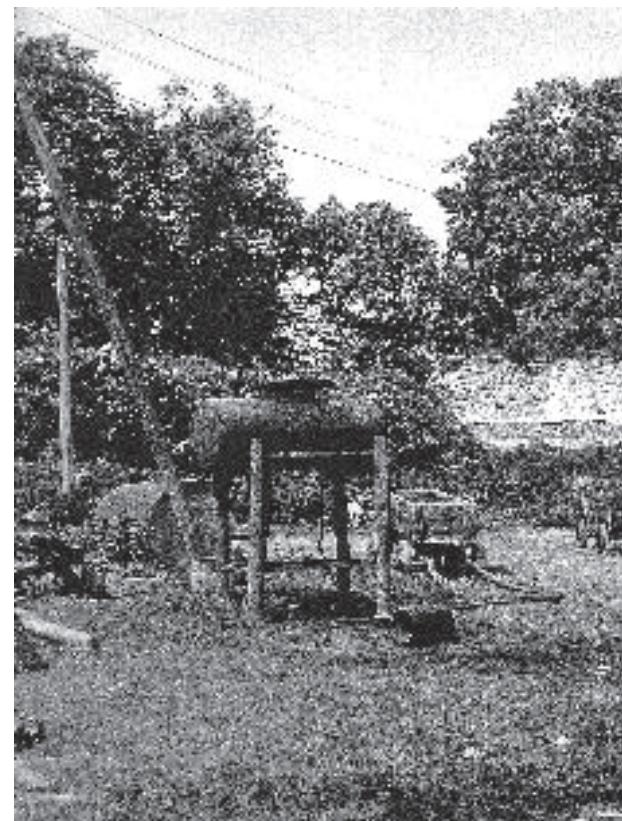
Raimundas Urbonas Vėluvoje.

1987 m. pradėjės fotografiuoti dabartinėje Kaliningrado srityje, po penkerių metų sukauptą medžiagą pasiūlė Berlyno leidyklai *Siedler Verlag*. Pasirašius taip laikais pelningą sutartį kelionės po karą sunaikintą kraštą tapo bent jau finansiškai stabilėsnės. Bet avarijoje sudaužytas automobilis buvo tarsi artėjančių nesėkmės pranašas. Maketavimui atrinkus nuotraukas, netikėtai bankrutavo leidykla. Dėl įvairių nesusiderinimų dingo visi negatyvai (dabartiname albume – išlikusių autorinių atspaudų reprodukcijos). Tiesiog neįtikėtina, bet, matyt, socializmo dešimtmiečiai sugriovė ir vokiško tvarkinimo citadelę.

Fotografa užgulė nesibaigiantys nepritekliai ir tamsejanti neviltis. Įvadiniam Nidos Gaidauskiėnės „Rytų Prūsijos“ straipsnyje šmësteli grësmin-gesnës kondicijos žodis – depresija. O toliau – teisminės ekspertizės stilii primenantis sakiny: „1999 m. gruodį siautusio uragano Anatolijus metu R. Urbonas neaiškiomis aplinkybëmis žuvo.“ Rado nuskendusį Danés upėje.

R. Urbonui buvo paskirti tik 36 metai. Tieki, kiek fotojuostelėje tilpdavo kadru. Išfotografiuojantį pakeisti nauja nebuvo lemta. Ši taiklų pastebėjimą menotyrininkas Ignas Kazakevičius perkélė į drauge su artimiausiu Raimundo bendražygį Remigijumi Treigiu parengtą puošnų leidinį „36 kadrai“ (2009 m.), kuriame visą fotografo kūrybą originaliai sukadravo į ižvalgiais tekstais pa-

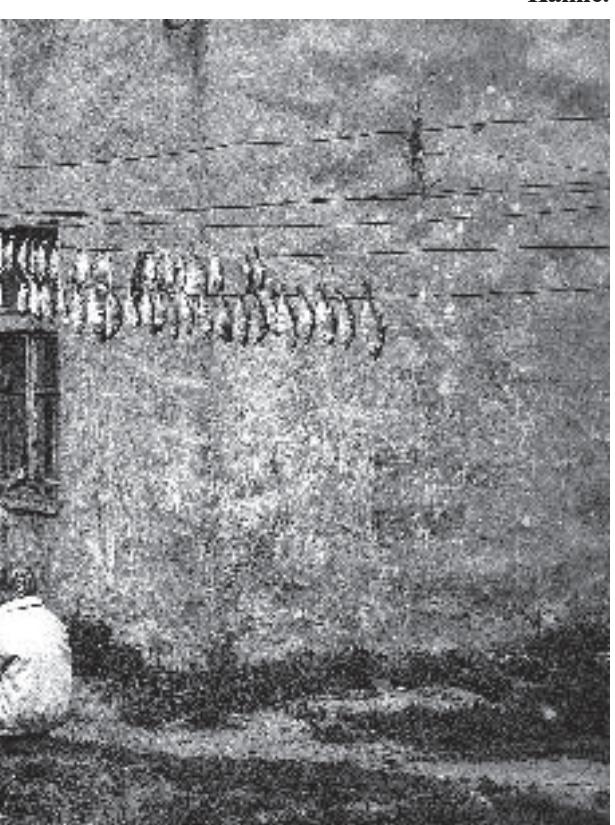

lydimus 36 skyrius. Buitiniai interjero fragmentai, diptikai, torsai, savitai permästyti naturmortai, peizažai, daiktų portretai, žaismingi formalistiniai ieškojimai, ir viskas apgaubta „ironiška nihilistine stilistika“ (Margarita Matulytė). Nepamirštamą išpūdį ir nuostabą mano atmintin užraše R. Urbono fotografovimo pradžioje sukurtas stilingai paspalvintas hipų ciklas – netikėtai stipri ir viltinga būsimos kūrybos uvertūra. Akivaizdu, kad autorius iš karto prisilielėjo prie tuo metu Lietuvoje besiformuojančios „nuobodulio estetikos“, tapo ištikimu jos puoselėtoju.

„Rytų Prūsijos“ aliume *nuobodulio* apnašų nėra. Gal dokumentinis / informacinis sumanymo stilis diktavo savo reikalavimus ir neleido nukrypti į paspalvintus meninių klaidžiojimų neapibrėžtu-

Kaimė.

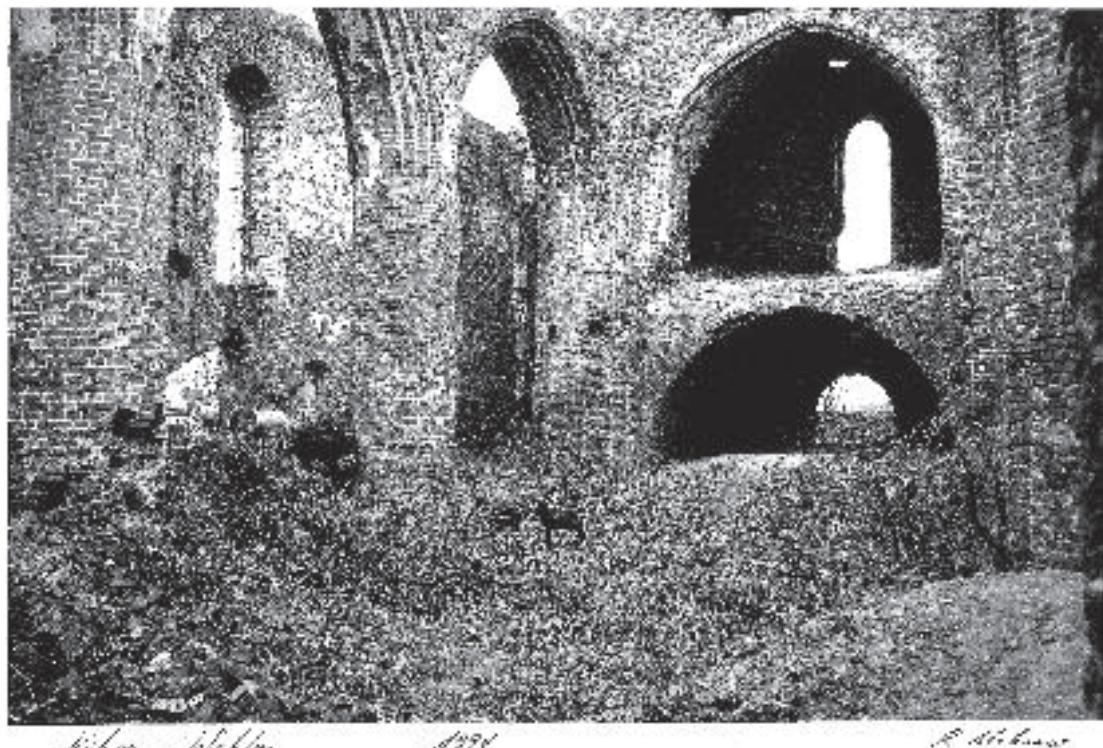

Frydlandas.

mus. Teko profesionaliai suvaldyti savo matymą, pajauti ne fragmento ar detalės, o visumos esmę ir svarbą.

Rytprūsių kraštovaizdžius suvokiamė plėčiau, negu matome. Griuvėsius mąstome su šimtmeciais apdulkėjusios istorijos nostalgija, su paskutinio Mažosios Lietuvos romantinio herojaus Herkaus Manto legendą. Tam pritaria ir I. Kazakevičius: „Ko mes ten ieškome? Garbingos praeities nuodėgulių? Karzygiško laisvės mito?“

Tik romantinių švytėjimų užgožia realistinis suniokotos žemės skaudėjimas. Savotiškai apibendrintai svetimšalių užkariautojų kasdienybės nykumą R. Urbonas nufotografavo Frydlande: kie me ant vielos suvertos džiūsta žuvys (rusų mēgs tamiausia užkanda – vobla) ir tvyro nugara sė-

dinčio žilagalvio vyriškio bei dviejų mergaičių tylejimas. Cia M. Matulytės pastebėta „nihilištinė stilistiką“ kūrė ne fotografas, o gyvenimas. Kitą socialinio skambumo gyvenimo kūrinį matome Kaimėje, kur tarp trijų keistų mažaračių vežimaičių (gal vokiškų) savo rūpesčiais nešina žingsniuoja dabartinė griuvėsių kultūros vartotoja.

Važiuodamas pas Donelaitį į Tolminkiemį ir kiekvienoje gyvenvietėje matydamas standartinus nedidukus leninus su kepure ar be jos, komunizmo kryptį rodančią ranką, pasisaipydavau iš tos privalomo parodosios meilės amžiams atėjusiam tau tū vadui. O dabar, žvelgdamas į R. Urbono nufotografuotuosius stabukus, nustembu, kaip pasikeitė mano vertinimas. Žlugusi sovietinė pompastika virtito unikalia egzotika. Kiek jos galėjau įamžinti... Dabar turėčiau nuosavą Grūtą.

Savotišką egzotiką skleidžia albumė pateikiami trikalbiai vietovardžiai. Vokiški artimesni lietuviškiems. O gal prūsiškiems? Neieškojau senųjų istorinių šaknų, kuri tauta kurią gerbė, išsaugodama į žemę įaugusius pavadinimus, tik pasidžiaugiau skambiu lietuviškųjų prasmungumu. Skaičiau tarsi tobulauglių nugludintą gražių vietovardžių poemą: Lazdynai – Lasdienėn, Kaukėnai – Kaukehmen, Rasytė – Rossitten, Didlaukiai – Didlacken, Mielkiemis – Mehlkehmen, Narkyčiai – Norkitten, Udravangis – Uderwangen, Pabėtai – Pobethen...

Jūs klausiate, kodėl apžvalgininkas nubraukė dabartinius rusiškuosius? Todėl, kad jie šitame krašte akivaizdūs svetimkūniai. Perkrikstytojų kūrybingumas apsiribojo primitviais politiniais trafaretais: Vėluva – Znamensk, Lazdynai – Krasnoznamensk, Tilžė – Sovietsk, Alna – Družba, Pavundė – Chrabrovo, Tepliuva – Gvardeisk... Yra ir gamtinių siužetų: Pustininkai – Zalivoje, Arnava – Rodniki, Darkiemis – Ozersk, Apušvangis – Tišino, Balga – Vesilojo... Nugalėtojų neapykantos evangelijoje tikriausiai užrašyta, kad norint visiškai sunaikinti priesus privaloma pakeisti ir vietovardžius. Tokios neapskundžiamos karos taisyklos.

Nežinau, kaip R. Urbonas priimdavo tuos rusišimus, bet ant nuotraukų rašydaus tik senajį lietuvišką pavadinimą. Tikriausiai patalinkaudamas vokiečių ilgesio turistams ir už atspaudą norėdamas gauti ilgesnę markę, pridėdavo ir vokiškai. Albume leidėjai pateikė fotografo naudotą smulkų karijinį 1939 m. žemėlapį, kuriamo fotografas raudonu pieštuku žymėjosi savo kelionių maršrutus. Ispūdingas kelių kraujagyslėmis išraižytas senosios Prūsijos vietovardžių labirintas.

Daugelį sykių drauge su R. Urbonu tais labirintais keliauva R. Treigys pastebi, kad Raimundas tiesiog fanatiškai mylėjo Prūsiją, žuvęs tolimes praeities pasaulis sutapo su jo vidiniu pasauliu. Gal netgi jo genuose buvo užrašyta mistinė trauka tam kraštui, tarsi skausmingas sugrįžimas į prarastus namus. Galbūt todėl ir pajaučiame autoriaus dvasios atspindį dokumentuojamoje tikrovėje. Tiesa, R. Treigys pastebėjo, kad subtilus paties fotografo padarytų atspaudų švytėjimas albumo pražuvo.

Kažkuris iš bendražygių R. Urboną pelnytai paklylo į iki istorijos fotometraštininko: „Raimis – tarsi Karaliaučiaus Buračas.“ O Rolandas Rastauskas elegantiškai apibendrino: „Jis buvo ryškus, bet jo ryškumą reikėjo pastebeti.“

O Laikas visada pastabesnis už žmogų.

Darkiemis.

16 Muzika

Mykolas BAZARAS

Diagnozė: tikslas pasiekta

Fortepijoninės muzikos vakaras nepakartojamo grožio VDU Didžiojoje auloje, plejada klasikinių kūrinių, atliekamų jau bemaž esančiųjų arba siekiangių tapti scenos profesionalais, gausiai susirinkusi publīka, žiniasklaidos astovo fotografo dėmesys ir renginio vedėja, pasidabinusi neblėstančia šypsena – tikrai pakiliai nuteikiantis įvykis, kurį norisi išgirsti ir pamatyti. Savotiška miesto akademinių kultūros diagnozė.

Štai renginio vedėja pristato pirmą atlikėją, kuris pagros Johanno Sebastiano Bacho ir Wilhelmo Kempffo „Sicilianą“ iš sonatos fleitai Es-dur. Panašu, kad baroko epochos hitas, pritaikytas romantiniam instrumentui, neturėtų sudaryti didesnį techninių sunkumų. Tačiau pasirodymas siek tiek ištista, trūksta ryškesnio balsų balanso, ir melodinė linija atrodo trūkinėjanti. Sureikšminta paskutinė „Sicilianos“ kadencija padeda tašką eksperimentinėms solisto klajonėms ar bent jau neišblaško koncertinės atmosferos.

Toliau koncernte skambantis Ferenco Liszto etiudas pagal Niccolo Paganini Nr. 5 „Medžioklę“ priklausto ataidinciais, puikiai erdvėje kontrastuojančiais medžioklės ragais ir mikliai béganciais atlikėjos pirštais. Tačiau vienas kitą vejantys *glissando* nepriminė žvitraus zuikio šmurkštėjimo į krūmus ar byranciu užklidyto krūmo lapų. Greičiau – varovo išsiropštima medin išsigandus meškos. Ferenças nebuvvo visiškas bravūrininkas, bet gera šmaikštai etiudo pabaiga nuskamba efektingai ir de-ra su atlikėjos nubégimu nuo scenos. Lyg tobulas, deja, neišgirstas *glissando*.

104 Petrarkos sonetas, taip pat parašytas F. Liszto, klajonių ir gyvenimo patirties prisodrintu turiniu idealiai tiktų kitai atlikėjai. Ironiška, kad poezijos išraiška per muziką pasislėpė daug prožiskesniuose stabtelejimuose, grojant, atrodo, neįveikiamus pasažus. Norėtusi palinkėti neišsemiamos stiprybės ir valios, be kurios nė vienas menininkas nebus artistas.

Puiki ir efektinga kūrinio pradžia „pastato ant ausų“ visus klausytojus ir ne tik. Publīka laukia, kokį pasakojimą (rapsodią Nr. 2, g-moll) mums pa-

liko brandusis romantikas Johannesas Brahmsas. Klausimas užduotas, tačiau neatsakytas. „Pasako-toja“ už klaviatūros pateikė dvi nesutramdomas temas – kovojančios melodinės linijos rimtai susikibo. Su abipusiais nuostoliais. Keletas skubotų, neaiškiai ištartų pareiškimų, ir reprizuojanti tema nepriminė tos tvykstelėjusios, pretenzingos, kunkiliuojančios, temperamentingos, gyvenimo klausimų užduodančios ižangos. Visgi atlikime buvo kažko sektino, uždegančio. Galbūt temperamentas.

Sergejaus Rachmaninovo kūrinių visada yra tikras atlikėjo brandos ir ištvermės patikrinimas. Sulig pirmu preliudo Nr. 5 g-moll iš op. 23 akordu išgirdome *Alla marcia*. Na, gal kareivio aulai buvo siek tiek per lengvi, o žingsniai truputį skuboti – šiandieniniame galvotrukčiais lekiančio gyvenimo kontekste tai visai pateisinama. Žérincios oktavos, kontrastuojamai, su dinamiškai išibėgėjančia repriza pateikta trijų dalių forma sukūrė tikrą vientisumo išpūdį. Klausydamas suprant, kad ne švarios natos kūrinio esmė.

Panašu, jog ir kitai atlikėjai netrūksta patirties. Nuo pirmos iki paskutinės natos išpasakotos S. Rachmaninovo preliudas Nr. 12, op. 32 atspindėjo vadinamosios vasario 62-os dienos orą už lango. Neuzsimenamie apie natas, uždavinius, kliūtis ar iššūkius. Tai muzikos kalba, kuri mums reikalinga, kai aplenkia žodžiai.

Kuo skiriasi impresionizmas nuo romantizmo ar kito „-izmo“ – tai tikroji aukštoto muzikinio lavinimo problema. Du totemai Achille-Claude’ui Debussy su Artimųjų Rytų ornamentika – arabeskomis garso erdvėje buvo skaptojami be didesnio delikatumo. Nors antroji pjesė ir atrodė įtikinės, gyvo charakterio. Visgi arabeskų išpūdžio muzikoje reikėtų siekti dinaminėmis spalvomis. Tai be galio sudėtingas uždavinys. Šiandieną daugiasluoksnės garsinės dinamikos per radiją neišgirs – tokia estetika. Pasitelkus technologijas viskas suspausta taip, kad per mažą garasiakalbiuką girdėtume ir vokalą, ir būgną, ir bosą, ir visa kita. Tačiau šioje didelėje koncertinėje erdvėje turime šį tą daugiau nei 1 colio megafoną – didžiulę, laiko patikrintą medinę membraną, kurią galime virpinti visa dažnių palete. Naudokime ją, nes reikia tapti nesibaigiančius raštus.

Ir štai! Vakaro akcentas! BRAVO! Labiausiai nudžiugino genialiai paprastas ir nuo pradžios iki galo įdomus kitos atlikėjos poziūris į tris C. Debussi pjeses iš „Vaikų kampelio“. Toks nuostabus kontrastas tarp iššūkių pilno pianistinio repertuaro ir iš pirmo žvilgsnio paprastų, bet ne mažiau kūrybiškumo reikalaujančių pjesių „vai-kams“.

Nuotaikingi, sudėtiniais metrais pulsujantys Alberto Ginasteros „Kreolų šokiai“ puikiai tiko koncerto pabaigai. Profesionalus ir įsimintinas atlikimas išeinančius klausytojus privertė niūniuoti šiandieninėje ir, panašu, dar ilgai amerikiečių popmuzikoje skambesiančias temas. O kūrinys sukurtais dar praėjusio šimtmečio vidury.

Diagnozė: tikslas pasiekta. Žmonės ir plojo, ir sypsojosi, ir sveikino, ir dékojo atlikėjams už gražius pasirodymus. Tačiau nepanašu, kad kurti teigiamą koncertinę atmosferą padėjo fotografas, kuris renginio metu lyg patrakės laktė po salę, be saiko čiauksdamas fotoaparatu ir kažką gestikuliudamas vedėjai, nei neįprastai šurmuliujanti, šnaranti ir šnabždanti publīka, tiesa, kartais tokio „gero“ tono pavyzdži matanti ir tarp pačių atlikėjų. Ką padarysi, solistams nebuvo lengva ir dėl nesenai salėje pastatyto susidėvėjusio fortepijono. Apie kokias jo garso spalvas galime šnekėti, kai instrumento šonai tarška ir barška? O kiek daug prakaito išlieta. Nors... Ką tik, balandžio 6 d., Kauno filharmonijos mažojoje salėje vyko neeilinis, bet tradicinis Kaune gyvenančio, Lietuvos popmuzikos kultūrai dausvio „Kregždutes“, elektroninės muzikos kultūrai dausvio „Argo“, roko muzikos kultūrai dausvio „Ugnies medžioklę su varovais“, scenos kultūrai – baletą „Čiurlionis“, varpų kultūrai – karilioną ir visaip kitaip itin nusipelnusi kompozitoriaus Giedriaus Kuprevičiaus improvizacijų vakaras. Ir bachiškas, ir mocartiskas, ir šopeniškas, ir rachmaninoviškas, ir debiūsiškas ar net stravinskiškas spalvas meistriškai tapyti netrūkdė nei mažas, džeržiantis, sveikos vietos neturintis fortepijonas, nei anksta salė ar juo labiau spontaniškai pamétėtos temos. Kvepėjo ne prakaitu, o švente. Bet tai, kaip sakė maestro, jau kita istorija, už kitus pinigus...

Tarmiškoji „Kauno rampa 2013“

Balandžio 10 d. Kauno kultūros centre „Tautos namai“ startavo jau 41-oji „Kauno rampa 2013“. Keturių dienų trukėjus mėgėjų teatrų festivalis buvo skirtas Tarmiškai metams. Parodyti net septyni įvairaus žanro ir įvairiai publikai adresuoti spektakliai. Minint 2013-uosius kaip Tarmių metus, Kauno miesto gyventojai ir svečiai galejo susipažinti su dvieju itin viena nuo kitos besiskiriančiomis tarmėmis.

Kasmet pavasarį, kai gamta tingiai, patyliukais bunda po žiemos snaudulio, festivalis „Kauno rampa 2013“ tradiciškai į „Tautos namus“ sukviečia mėgėjų teatro kolektyvus ir ištikimus šio renginio gerbėjus. Juk čia tuometinių Kauno profsąjungų kultūros rūmų iniciatyva 1973 m. pirmą kartą dienos šviesą išvydo Lietuvos mėgėjų teatro festivalis „Kauno rampa“. Taigi jis turi ilgametės tradicijas, puoseleja teatro meną ir prisideda prie jo populiarinimo Lietuvoje, iki šių dienų supažindina beveik su visomis mūsų šalyje gyvuojančiomis mėgėjų trupėmis ir toliau žiūrovus kviečia pažinti Lietuvos miestų ir miestelių mėgėjų teatrų kūrybą.

Balandžio 10-osios vakarą festivalį pradėjo „Tautos namuose“ kuriantis bei šeimininkaujantis Kazio Binkio teatras, pristatęs premjerą tik suaugusiesiems – komediją Petro Vaičiūno pjesių ir publicistikos motyvais „Donžuanas iš Lietuvos kaimo“, arba „Filosofijos daktaras 2013“ (režisierius Rimantas Štaras, dailininkė Rimutė Skučienė, kostiumų autorė Joana Dainienė).

Antrą festivalio dieną buvo galima pamatyti keilis spektaklius. Ryte mažiesiems žiūrovams pristačia premjera – pasakėlė-žaidimas pagal Hanco Chris-

tiano Anderseno „Coliukę“. Spektakli sukūrė senamiesčio progimnazijos teatro studija „Džiugenėlė“ bendradarbiaudama su neoklasikinio šokio teatru „Releve“ (režisierė Aušra Reklaitienė, choreografė Rasa Butrimavičiūtė). Vakarėjant žiūrėjome Kauno Kazio Binkio teatro jaunimo trupės spektakli pagal to paties pavadinimo K. Binkio pjesę „Atžalynas“ (režisierė Nida Vita Žilinskienė).

Trečią festivalio dieną, vidurdienį, vėlgi mažuosius kvietė Kauno Kazio Binkio teatro jaunimo trupės spektaklis pagal Astridos Lindgren kūrinį „Pepé Ilgakojinė“ (režisierė Nida Vita Žilinskienė). Spektaklis išskirkia tuo, jog pritaikytas ir kurtiesiems.

„Kauno rampa“ gražiai akcentavo Tarmių metus – trečiosios festivalio dienos vakarą galejome pamatyti dzūkų tarme „prāsnekuši“ spektakli „Raganus“ pagal Vincą Krėvę-Mickevičių (režisierė ir inscenacijos autorė Dalia Kimantaitė, dailininkė Andželika Sulcaitė, kompozitorius Andrius Abramavičius). Jis pristatė Alytaus miesto teatras. Man artimas Dzūkijos kraštovaizdis, be to, šiek tiek pažystama tarmiinė vietas kalba, tad pasirinkau pažūrėti būtent „Raganu“. Tai dviejų dalių istorija apie Dzūkijos kaimo tradicijas, bendruomenę, pokyčius joje, paliečiamą ne tik aktuali emigracijos (noru važiuoti Amerikai), bet ir meilės tema. Pagrindinis veikėjas Gugis téra kerdžius, ganantis gyvulius ir stebintis kaimelio gyvenimą. Tačiau dėl išskirtinio ižvalgumo žmonės jį pramena Raganumi.

Spektaklis prasideda skambant varpų dūžiamis. Pradžioje tarmiinis aktorių kalbėjimas atrodė šiek tiek dirbtinis, suvaidintas, bet vėliau jis „apsišlifavo“ – nors kartais ir nuskambėdavo nenatūraliai išspausta frazė, spektaklio metu visos pietų aukš-

tacių dzūkavimo ypatybės buvo pagristos. Išsiminė tarmiškai išsakytas tostas: „Dzievuliui ant garbės, o geram žmogui ant cveikatos“, ar spektakliui jau gerokai įpusėjus Raganiaus ištarta mintis: „Senovės žmonės sakydavo: kam ce pasikartc, jeigu možna pasigert.“

Kita svarbi dzūkiško dialektu ypatybė – įvairūs slavizmai, kurių gausu spektaklio kalboje. Vartojami tokie žodžiai kaip: *prasipagadino* (prasigiedrijo), *čainik* (virdulys), *bagotas* (turtinges), *apsipakainik* (nusiramink), *ukazas* (įsakymas), *kožnu* (kiekvieną), *pravdu* (tiesa) ir t. t. Taip pat svarbi savybė – nosinių balsių *q*, *ɛ* trumpinimas *i u*, *i* (pvz., Ameriku, chainiku) bei ne tik dzūkams, bet ir kitoms tarmėms būdinga ypatybė vietoje *taip*, *kaip* tarp *tep*, *kap*.

Žiūrovai dzūkiškos šnekos klausėsi kone visą spektaklį, išskyrus nedidelį intarpą pasirodymo atomazgoje, kai raganius Gugis su Kukiu prašesi į rojų. Aktorius Vidas Vaškius sukūrė ištisies paueikų, įtikinamą Gugio personažą, beje, vykusiai Angelo vaidmenį atliko ir aktorius Tomas Kunčinas. Minėtoji tragikomiška scena privertė išspausti juoko ašarą. Taigi Gugis vedė derybas su šv. Petru (Artūras Kundrotas), šv. Jonu (Audingas Aleknavičius), galų gale – su šv. Mikalojumi (Jonas Gaižauskas). Turės puišią iškalbos dovaną kaimo skerdžius tapo tikru išminčiumi, t. y. burtininku, nes, įtikinės šv. Mikalojų, jis su Kukiu vis dėlto buvo įleistas į rojų.

Paskutiniąją festivalio dieną parodyta asociacijos „Teatronas“ premjera, vienos dalių eskizas pagal Jean-Pauli Sartre'ą „Už užskleštų durų“ (režisierius Gildas Aleksa), o vakare – spektaklyje „Šventas reikalas“ (režisierė Vita Vorienė, dailininkas Egils Skuja) skambėjo biržetiška šnekta.

Galime džiaugtis, kad 2013-ujų festivalis kūrybingai paminėjo Tarmių metus. Ištisies šiemet vertėtų nepamiršti ar bent pasidomėti, kokias tarmes, šnekas, patarmes turime – juk tai labai svarbi mūsų kultūros paveldo dalis, kurią būtina puoselėti. Smagu, kad festivalis „Kauno rampa 2013“ tokią galimybę suteikė Kaunui.

Parengė Gabija BLOCHINA

Ikurtuvės senamiestyje

Kultūros dieną jaukioje senamiesčio A. Mapu gatvėje prie namo Nr. 18 pavasario saulėje plaikstėsi Kauno miesto savivaldybės Vinco Kudirkos viešosios bibliotekos ir Taikos vėliavos.

Tą dieną skaitytojams duris atvėrė renovuota Senamiesčio biblioteka. Dvejus metus trukęs remontas pakeitė senojo pastato veidą...

Skambant kanklėms, aktoriaus Petro Venslovo aukštaičių tarme skaityomiems žodžiams, tautiniai drabužiai pasipuošusios šeimininkės – bibliotekos vadovė Edita Šilakauskienė ir bibliotekininkė Vilija Tumosaitė – kvietė svečius apžiūrėti naujoje erdvėje, skaitykloje, besipuuojančius grafiko Romualdo Čarnos paveikslus.

Mero A. Kupčinsko padėkos žodžius, sveikinimą perteikė vicemeras Vytautas Vasilenka, pažymėdamas, kad šią Pasaulio kultūros dieną miestui atveriamas svarbus kultūros židinys. Vicemeras pasidžiaugė, jog čia senamiesčio bendruomenės laukia ne tik knygos, bet ir poezijos, literatūros vakarai, parodos.

Bibliotekos atidarymo šventėje padėkos žodžius miesto savivaldybės vadovams, Kultūros ir turizmo plėtros skyriui, bibliotekos kolektyvui ir skaitytojams tarė bibliotekos direktoriaus pavaduotoja, einanti direktoriaus pareigas, Nomeda Domeikiene. Ji ne tik pasidžiaugė dar viena suremontuota biblioteka, bet ir palinkėjo visiems gražaus, prasmingo darbo ir darnos, pagarbos žmogui, knygai. Biblioteka duris atveria Tarmių metams skirta programa, gražiai paroda. Dvasingų renginių, susikaupimo šiuose knygų namuose linkėjo

Kauno Šv. apaštalu Petro ir Povilo arkikatedros bazilikos administratorius kunigas Evaldas Vitulskis, po bendros maldos pašventinęs biblioteką.

Skaitytojų vardu bibliotekininkėms padėkojo Virginija Skamarauskienė, o prisiminimais apie miesto viešąją biblioteką Nr. 1 pasidalijo buvusi ilgametė direktoriaus pavaduotoja Birutė Kugevičienė. „Šis pastatas turi nepaprastą istoriją. Jame buvo ir Kultūros paminklų apsaugos inspekcija, gyveno žmonės, po bibliotekų centralizacijos ikurtas Mainų fondas, saugykla. Bibliotekoje dirbo ir istorijos pušlapiuose minimi žmonės: Elena Guželytė, Vanda Gabrilavičienė, Aldona Blinkova, Leonija Kielenė ir kt.“

Šventinės popietės vedėjas aktorius P. Venslovas tarmiškai kalbino pakruojeti dailininką, parodos autorį R. Čarną. Žymus grafikas „naujają“ biblioteką įvardijo kaip Centro, nes „ji įsikūrusi mažoje gatveleje, turinčioje kultūros istoriją: rašytojai, dailininkai, aktoriai, fotografai, M. K. Martinaicio dailės gimnazijos mokiniai – visi čia spiečiasi kaip aplink avili, tad taip pat turime sunešti lyg medų ir savo dalį. O sunėš – būkime sotūs kultūra. Jos niekada nebūna per daug...“ Naujai atgimus kultūros oaze biblioteką pavadino miesto ceremonmeisteris Kęstutis Ignatavičius. Gausiai susirinkusiuose svečiams jis priminė pastato istoriją, amžių sandūroje pakeitusiu priklausomybę ir dabar tapusio „knygų bastionu“, kur rungiasi knyga su kompiuteriu. Visgi patikino, kad kompleksiškai draugaujant menui, muzikai, literatūrai knyga atsilaikys...

Senamiesčio padalinio vedėja Edita Šilakauskienė ir pirmasis bibliotekos skaitytojas Romualdas Rakauskas.

Tai patvirtino ir E. Šilakauskienė, dėkodama bibliotekos administracijai – direktoriui Zenonui Vaškevičiui, N. Domeikienei, kolegėms, padėjusioms „atkurti“ biblioteką, kanklininkei Lionginai Stasiulienei ir aktoriui P. Venslovui.

Kultūros dieną Tarmių metams skirtu renginiu atveriusi duris miesto visuomenė biblioteka kviečia į susitikimus su knyga, jos kūrėjais, skaitytojais.

Dalia POŠKIENĖ

18 Kinas

GYVOJI KINO ISTORIJA

Gediminas JANKAUSKAS

Kas, kada ir kur parodė pirmuosius filmus?

Thomo Edisono kinetoskopas.

Jei rengtume apklausą ir užduotume šį klausimą, dauguma žmonių i ji, ko gero, visai neatsakytu. O tie, kurie atsakytu, tikriausiai prisimintų šį tą girdėjė apie prancūzus brolius Louis (1864-1948) ir Auguste'ą (1862-1954) Lumiere'us. Jie iš tikrujų 1895 m. gruodžio 28 d. Paryžiuje surengė pirmajį viešą (komercinių) kino seansą, kuriame nustebusiai publikai buvo pademonstruota dešimt trumpų filmų.

Prancūzai, žinoma, labiausiai iš visų didžiuojasi šiuo istoriniu įvykiu ir 1895 m. gruodžio 28-ąją vadina savo nacionalinio kino pradžios data. Bet ar ši data gali būti vadinama pasaulinio kino gimimo diena? Tikrai ne!

Todėl patogiai ištaisykime laiko mašinoje ir nuvykime ten, kur liko pirmųjų pasaulyje filmų sukūrimo pėdsakų ir nenuginčiamų šios veiklos daiktinių įrodymų.

Pirmaoji stotelė – Lydso

Būtent čia 1888 m. spalio 14 d. Anglioje gyvėnęs prancūzas Louis Le Prince'as (tikr. Louis Aimé Augustinas Le Prince'as, 1841-1890) 12 kadru per sekundę greičiu nufilmavo trumpą siužetą, žinomą kaip „Roundhay Garden Scene“ („Scena Roundhay sode“). Vos tris sekundes trunkantys vaizdai užfiksuoči prie L. Le Prince'o uošvių Josepho bei Sarahos Whitley namų ir vaizduoja dvi ratais einančias žmonių poras. Anot „Guinnesso kino rekordų knygos“, šie judantys paveikslėliai yra patys seniausi. Filmuotas susuktas į 2 (1/8) colio (maždaug 5.3 mm) šviesai jautrių popierinė (dar ne celiuloido) amerikietišką „Kodak“ juostą paties L. Le Prince'o sukonstruota kino kamera su dviem objektyvais.

Tokiu pat principu (tik 20 kadru per sekundę greičiu nauja kamera su vienu objektyvu) L. Le Prince'as filmavo eismą ant Lydso tilto nuo Britanijos vandenų kelių (British Waterways) pastato, ant kurio sie nos dabar kabo ši įvykį įamžinus memorialinė lenta. O šio filmo rodymas ekranė Lydso gyventojams gali būti laikomas pirmuoju pasaulyje kino seansu. L. Le Prince'o asistentas Jamesas Longley'is liudijo, kad demonstruojant šiuos vaizdus projektoriumi su Maltos kryžiaus mechanizmu „vaizdas buvo toks ryškus, kad matėsi dūmai, rūkstantys iš tiltu einančio valkatos pypkės“.

Tolesni staiga nutrūkusio L. Le Prince'o gyvenimo įvykiai primena klasikinį detektyvą. Pasiėmės projektorių ir Lydso tilto filmo juostą, „kino tėvas“ nuvyko į Prancūzijos sostinę, kad galėtų pademonstruoti savo išradimą Paryžiaus operos teatro sekretoriui Mabissonui. Su ta pačia misija jis tada norėjo vykti ir į Niujorką. Bet prieš šią kelionę L. Le Prince'as dar sumanė aplankytį Dižone gyvenusį broli. O 1890 m. rugpjūčio 16 d. iš Dižono į Paryžių atvykusime eksprese L. Le Prince'o, kaip buvo suplanuota, nebuvu. Nebuvu ir jokio jo bagažo. Niekas vyriškio traukinyje nematė. Prancūzijos policija ir Skotland Jardo sekliai apžiūrėjo visą traukinio maršruto trasą, bet kuno ir įkalcių nerado. Vėliau gimė net keturi os paslaptingo dingimo versijos. L. Le Prince'o brolio anūkas kino istorikui Georges'ui Potonniecui teigė, kad jo senelis nusizudė, nes jam grėsė bankrotas. Iški-

mesnė, nors ir šiurpi, versija, kad L. Le Prince'as tapo vadinamojo „patentų kar“ auka. Šią teoriją Christopheris Rawlence'as išdėstė knygoje „Dingusi juosta“ („The Missing Reel“) ir pagal ją sukurtame dokumentiniame filme (1989 m.). Autorius nagrinėja plāciai paplitusį L. Le Prince'o šeimos narių įtarimą, kad prie šios istorijos galėjo būti prisidėjęs pats Thomas Edisonas. Motyvas labai svarus: prieš vykdamas į Ameriką L. Le Prince'as ketino Anglioje užpatentuoti savo projektorių, bet nespėjo to padaryti. O ši itin svarbi aplinkybė leido T. Edisonui Amerikoje gauti banko kreditus ir pačiam užpatentuoti kinematografinius aparatus. Vyresnis L. Le Prince'o sūnus Adolphe'as net buvo kviečiamas liudyti į teismą, bet pats netrukus paslaptingai žuvo ančių medžioklės metu.

Trečią versiją (greičiau tinkančią bulvariniam leidiniui) 1977-aisiais pateikė prancūzas žurnalistas Leo Sauvage'as. Remdamasis Dižono municipalinės bibliotekos direktoriaus Pierre'o Graso žodžiais, jis tvirtina, kad L. Le Prince'as 1898 m. mirė Čikagoje, į kurią jis „ištremė“ šeima už tai, kad jis neva buvo gėjus.

Ne mažiau egzotiška atrodo ketvirtoji kino pionieriaus mirties versija. 1967 m. prancūzas Jeanas Mity knygoje „Kino istorija“ daro prielaidą, kad L. Le Prince'as galėjo būti nužudytas dar Dižone, ir jo brolis galbūt tai žinojo, bet nepranešė policijai.

Kaip buvo iš tikrujų, matyt, niekas niekada nesuzinos. Bet tai jau ne taip svarbu. Juk sensacings versijos ir legendomis virš gandai kinų populiarina geriau, nei tai gali padaryti akademinių leidinių teksta.

„Komercinio kino išradėjas“

Estafetę iš L. Le Prince'o perėmė Willamas Friese-Greene'as (1855-1921). Anglioje jis vertinamas ne mažiau negu Prancūzijoje broliai Lumiere'ai ar Amerikoje T. Edisonas. Amerikiečių istorikų darbuose W. Friese-Greene'as minimas retai, ir tai suprantama: amerikiečiams kino išradėjas yra jų tautietis Thomas Alva Edisonas, tarp kurio 1093 (!) patentų – ir keli su filmu gamyba susiję išradimai. Yra dar viena subtili aplinkybė (apie ją vėliau), dėl kurios Edisono biografai ir amerikiečiai kino istorikai vengia W. Friese-Greene'ą mineti.

Vos penkis kartus W. Friese-Greene'o pavardę „Vi suotinės kino istorijos“ („Histoire générale du

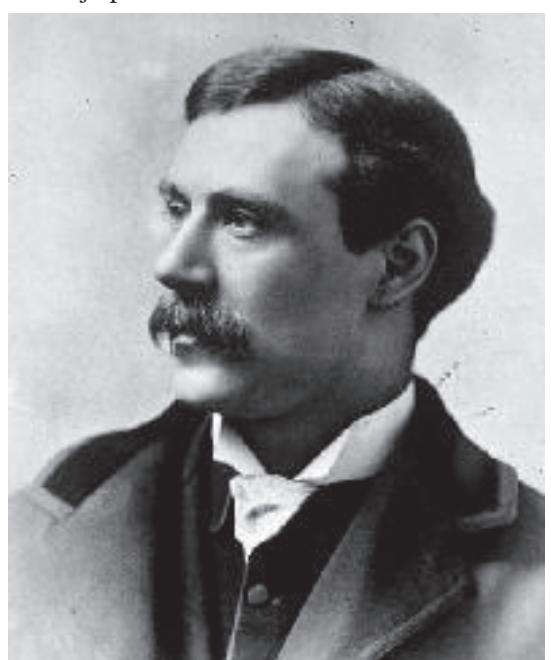
cinéma“) pirmajame tome parašė ir Georges'as Sadoulis. Jis, priešingai nei amerikiečiai, neturėjo išankstinio nusistatymo prieš visus aplenkusį W. Friese-Greene'ą (ar L. Le Prince'ą). Savo kapitalinio darbo įvade G. Sadoulis pasiteisina šiemis kino pionieriams mažai démesio skyrės tik todėl, kad redaguoja pirmą tomą prasidėjo Antrasis pasaulinis karas, tad tapo neįmanoma pirmuosius anglų kino žingsnius tyrinėti Britų kino institute Londone. O galimybę lankytis nacių valdomoje Vokietijoje ir susipažinti su Reicho kino archyvu Berlyne autorius pava dinio jam nepriimtina.

W. Edwardas Greenas gimė 1855 m. rugpjūčio 7 d. Bristolje. Kai berniukui buvo 14 metų, tėvai jį atidavė mokyti amato pas fotografių Maurice'ą Guttenbergą. Vėliau būsimas kino pionierius sakė daugiau fotografijos paslapčių išmokęs ne iš jo, o iš anglų fotografo Williamo Foxo Talboto ir konstruktoriaus (biofantaskopo išradėjo) Johno Arthuro Roebucko.

1874 m. kovo 24 d. W. E. Greenas vedė šveicaru baroną dukrą. Iš uošvio paveldėjo naują pavardę Friese ir ta proga prie savosios pridėjo raidę „e“. Taip „gimė“ W. Friese-Greene'as. Iki šio gyvenimo momento tarp jo šalininkų ir priešminkų biografų nėra nesuturimų, o tolesnis laikotarpis sukelia įnirtingų ginčų, kurie neretai užkaista iki bokso rungtynių temperatūros.

W. Friese-Greene'as yra didysis išradėjas, vienas svarbiausių kino pionierių – teigia jo šalininkai.

W. Friese-Greene'as yra apsisaukėlis ir marginalas, kino ištakų veikloje nėra jokių jo nuopelnų – atsako jo priešminkai.

Willamas Friese-Greene'as.

Skandalingasis „Bučinys“.

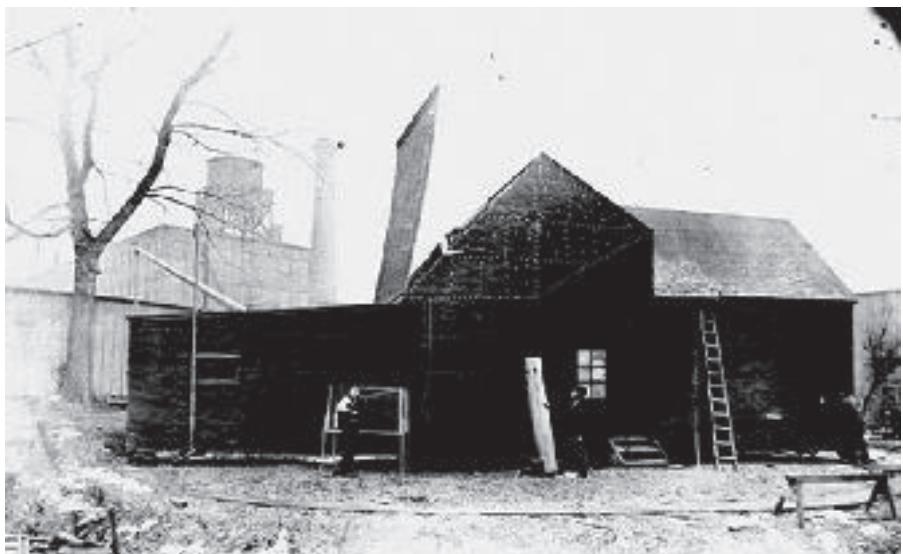
Tiesa tikriausiai turėtų būti kur nors per viduri. Pabandykime jos paieškoti.

Pradėti reikėtų nuo seno ginčo dėl kino „tévystės“, istorikams žinomo dar ir kitu pavadinimu – „karas dėl pradžios“. Pagrindinės kariaujančios pusės nuo XIX a. pabaigos buvo Edisonas ir broliai Lumiere’ai, kurie, kaip svarbiausi konkurentai, stengėsi pabréžti savo pirmenybę ir tarpusavy konfliktavo ne tik dėl kino išradėjų laury, bet ir dėl jų teikiamas didelės materialinės naudos.

Kare kaip kare – visos priemonės tinkamos, o priesinkams sukompromituoti nuo senų laikų naudojama viešai skeidžiama dezinformacija. Jos pavyzdys galėtų būti citata iš amerikiečio Terry Ramsaye’io knygos „Tükstantis ir viena naktis“ (1926 m.): „Apie 1885 metus (sic!) velionis W. Friese-Greene’as savo fotografijos parduotuvės vitrinoje Piccadilly gatvėje pademonstravo keletą fotografijų, Marey’aus principu padarytų ant vienos stiklinės plokštėlės. 1889 metais kartu su savo kompanionu Evansu jis konstravo kamerą, kurioje panaudojo šviesai jautrią juostą. Šiame darbe buvo pritaikyta Reynaud praksinoskopio idėja. W. Friese-Greene’o ir Evanso aparatas visgi neturėjo tikros kino kameros išradimui didesnės reikšmės už 1877-aisiais sukurta praksinoskopą.“

Kad suprastume ir įvertintume ši kategoriską T. Ramsaye’io teiginį, turėtume žinoti, jog garbusis kino istorikas buvo vienas iš ekspertų, kuris vadina magame „patentų kare“ atstovavo T. Edisono interesams Amerikos teismuose, kai T. Edisonas bandė pasisavinti absoliucią filmavimo kameros išradimo pirmenybę. Tik faktai šiame ginče byloja ne amerikiečio naudai. W. Friese-Greene’as anksčiau už T. Edisoną (1889 m. liepą) užpatentavo chronofotografinę kamerą (patento Nr. 10131). Raportą apie ši patentą, išspausdintą 1890 m. vasario 28 d. britų fotografų biuletenyje „British Photographic News“, W. Friese-Greene’as tuo pat nusiuntė į Ameriką kartu su savo aparatu brėžiniais. T. Edisono archyve įregistruotas šio laisko gavimo faktas. Tačiau pats laiškas neišsaugotas. Ar ne todėl, kad Jame rašoma: „Atskirame siuntinyje gausite dokumentą su tiksliu kameros aprašymu. Ji gali daryti 300 nuotraukų dešimties fotografių per sekundę greičiu.“ Ir šio „atskiro siuntinio“ pėdsakų T. Edisono archyvo tyrinėtojas Gordonas Hendruksas neaptiko. Kaip ir kitų dokumentų, kuriais remiantis būtų galima irodinti E. J. Marey’aus, L. Le Prince’o, W. Friese-Greene’o išradimų įtaką T. Edisono kinetoskopui.

Kai kalbame apie pirmuosius kino seansus, reikia prisiminti 1889 m. lapkričio 15 d. britų laikraštyje „The Optical Magic Lantern Journal“ atspausdintą straipsnį „Apie stulbinančią optikos naujinę“, kuriame anoniemas autorius rašo: „Tiesiog neįtikėtina ekrane matyti gatvės judėjimą su skubančiais visomis kryptimis praeiviais, su šalia bėganciais šunimis, važiuojančiais traukiniais, ir viskas taip gyva! Pavardė Friese-Greene’as bus žinoma visame pasaulyje, nes jo išradimas, leidžiantis pasiekti šio efekto, nustebins pasauly.“

Taip atrodė T. Edisoно studija „Juodoji Marija“.

Kino kamera, kuria buvo nufilmuoti šie ir kiti vaizdai, saugoma Londono priemiestyje esančiame muziejuje (Science Museum South Kensington). Šis eksponatas yra daiktinis įrodymas, patvirtinantis epifiliją ant W. Friese-Greene’o antkapio: „Komercinio kino išradėjas, pirmasis panaudojęs celiuloido juostą.“

Tomo Edisoно kinas

Informacija apie W. Friese-Greene’o išradimus ir jo pirmuosius filmus skelbiama toli gražu ne visose kino istorijos knygose, o T. Edisoно nuopelnai aprašyti tikrai labai plačiai. Priminkime kelis jokių abejonių nekeliančius faktus. Paties Alberto Einsteino garsiausiu visų laikų išradėju pavadintas T. Edisonas, be abejonių, turi teisę būti vadintamas kino pionieriumi, daug ir sėkmingai eksperimentavusiu tiek su garso išrašymu, tiek su judančiu fotografiniu vaizdu. Jam priklauso ir daugiau nei 120 metų naudojančios kino juostos standartas (35 mm pločio su keturiomis perforacinių kiaurymėmis ties kiekvienu kadru abiejose pusėse).

Pirmuosius judančius paveikslėlius West Orange’o laboratorijoje buvo galima pamatyti 1891 m. gegužę dar neužpatentuotame kinetoskopėje (šio aparato pavadinimas graikiškai reiškia „tyrinėti judėjimą“). Tokią galimybę 147-ioms Moterų klubų federacijos aktyvistėms suteikė ponia Edison, po šventinių pietų pakvietus vienias apžiūrėti sen-

sacingos naujovės. Niujorko laikraštis „The Sun“ ši seansą apraše taip: „Susižavėjusios ir nustebusios moterys pamatė medinę dėžę. Aplink gulėjo ritės ir juostos, o šalia stovėjo aparatą prižiūrintis darbininkas. Viršutinėje dėžėje buvo maždaug colio dydžio lanelis, prie kurio pasilenkus galima buvo pamatyti vyro fotografiją. Tai buvo kažkas neįtikėtina! Nufotografuotas vyriškis šypsojos, nusilenkė, pamojavė rankomis ir nusiėmė skrybėlę.“

1894 m. balandžio 14 d. Niujorke atidarytas pirmas nuolat veikiantis Kinetoskopų salonus. Broliams Hollandams priklausantame pastate Brodvėjuje dviejuose eilėmis stovėjė dešimt kinetoskopų už 25 centus žiūrovams rodė dvi programas po penkis trumpus filmukus. Pirmosios dienos pelnas siekė 120 dolerių. Vadinas, tasyk pirmaisiais T. Edisono judančiais paviekslais („Kaimo kalviai“, „Žirgo kaustymas“, „Pas kirpėjų“, „Gaidžių peštynės“, „Škotų šokis“ ir kt.) pasimėgavo maždaug 500 žiūrovų. Šie siužetai buvo nufilmuoti studijoje „Juodoji Marija“, kuri atrodė kaip milžiniškas batas, stovintis ant aplink savo ašį besiskančios platformos. Dieną stogo dangtis būdavo atvožiamas, kad būtų galima maksimaliai panaujoti natūralią šviesą, o platforma pasisukdavo pagal saulės judėjimo kryptį.

„Kai Edisonas émė prekiauti kinetoskopais, jis dar neįtarė, kad šios „Pandoros skrynios“ po kelių mėnesių pagimdys projekcinių aparatų gamybą“, – rašė „Visuotinės kino istorijos“ autorius G. Sadoulis.

Jau 1894 m. pabaigoje Edisono firmos kataloguose buvo įrašyti 60 filmų pavadinimai. Daugiausia – miuzikholo numerių, siužetų su dresuotais gyvūnais, akrobatų pasirodymu, šokių scenų, imtinyų ir bokso vaizdų. Netrukus atsirado ir pirmieji vaidybinių siužetų. „Serpantino šokėjoje“ teatro scenoje nufilmuota savo meną rodanti garsi to meto šokėja Anabelle mojava platiuose suknelės rankovėmis taip, kad buvo panaši tai į gėlę, tai į plasnojančią drugelį. Kad žiūrovams susidarytų dar gražesnis išpūdis, kadrai buvo spalvinami teptuku. Publikai labai patiko istorinius siužetas „Marijos Stiuart egzekucija“. Jų galėjo pamatyti ir vilniečiai 1896-ųjų liepą Botanikos sode surengtame pirmajame Lietuvoje kino seanse. Istorikas Vytautas Mikalauskas ši filmą komentavo taip: „Istoriniais anio meto drabužiais apsirengusi minia susirinko paspoksti, kaip bus išvykdytą mirti pasminektos karalienės baumsmė. Atvedama pasmerktoji. Ji létai prieina prie ešafoto. Atsiklaupia. Budelis pakelia ilgakotį kirvį ir iš visų jėgų mosteli juo žemyn. Bausmės vykdytojas pasilenkia ir iškėles parodo nukirstą (butaforinę) Marijos Stiuart galvą. Šit ir visas istorinės tematikos filmas.“

Broliai Lumiere’ai.

20 Kinas

Atkelta iš 19 p.

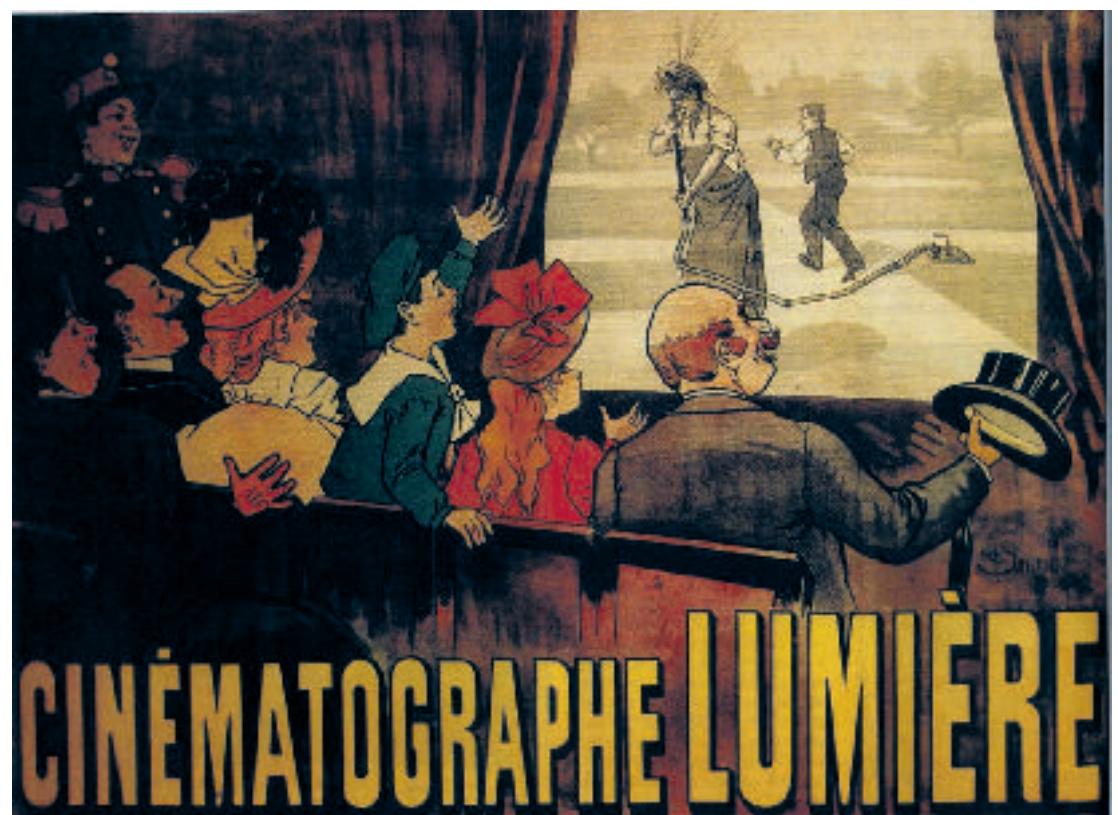
Iš garsesnių T. Edisono filmų reikėtų paminėti dar du. Juos paprastai lydėdavo labai gyva žiūrovų reakcija. Filme „Fredo Otto čiaudulys“ pusamžis vyriškis, įkvėpęs žiupsnelį tabako, su tokiu pasimėgavimu kelis kartus nusičiaudi, kad žiūrovams nelikdavo nieko kito, kaip garsiai ar bent jau mintyse pasakyti: „I sveikatą.“ Kontroversiškiausiu, ko gero, laikytinas filmukas „Bučinys“. Jame du pagyvenę muzikholo artistai Johnas Rice'as ir May Irwin ilgokai flirtuoja, o paskui kavalierius, užrietas ūsus, astringai paibučiuoja damą į lūpas. Kol šis filmas buvo rodomas kinetoskopuose, niekam net nekilo mintis jį pavadinti nepadoriu. Bet kai „Bučinj“ salėse su projekciniu aparatu dideliame ekrane vienu metu galėjo pamatyti keli šimtai žmonių, per Ameriką nuvilkijo protestai ir reikalavimai šį „pornografinį“ filmą uždrausti.

Reikia pažymėti, kad projekcinio kino priviliumus T. Edisonas įvertino tik tada, kai atsidūrė šio proceso ariergarde. Tik praėjus beveik metams po Europoje prasidėjusio kino bumo T. Edisonas 1896 m. spalio 12-ąją Niujorke Olimpijos muzikholo salėje savo filmus pirmą kartą žiūrovams parodė dideliame ekrane. Biografu pavadintas projektorius tąsyk rinkinieji publikai pademonstravo dyliką filmą. Tirkiausiai įdomiausias šioje programoje buvo filmas, vaizduojantis populiarų politiką Williamą Arthurą McKinley. Senatorių žiūrovai pamatė kaip solidų valstybininką ir šeimos žmogų, kabinete skaitantį dokumentus, priimantį rinkėjų delegaciją, pozujantį ant savo namo slenkscio ir plevėsuojančios JAV valstybinės vėliavos fone. Įdomu būtų sužinoti, ar šis filmas padėjo „Volstryto veikėjų“ vadintam kandidatui po trijų savaičių tapti JAV prezidentu? Jeigu taip, tai politinės kino reklamos pradininku turėtume laikyti T. Edisoną. Beje, jis sukūrė ir filmą apie prezidento W. McKinley žudiko Leono Czolgoszo egzekuciją. Filmuoti reportažo mirties bausmės įvykdymo vietoje valdžia neleido, tačiau niekas negalėjo sutrukdyti šią egzekuciją atkurti „Juodosios Marijos“ paviljone.

Stabtelėjimas Berlyne

Prieš persikeldami į paskutinėmis 1895-ųjų dienomis Paryžiuje vykusį brolių Lumiere'ų kino seansą, trumpam stabtelėkime Berlyne. Lapkričio 1-ąją Vokietijos sostinės centre Wilhelmo gatvėje įsikūrusiame prabangiamo teatre „Wintergarten“ („Žiemos sodas“) du vokiečiai broliai Emilis (Eugenias) ir Maxas Skladanowskiai publikai parodė 10 trumpų filmukų. Tam broliai sukonstravovo bioskopu pavadintą projektorių, o pačius filmukus fantoskopu vardu užpatentuota kamera nufilmavo aštuonių kadru per sekundę greičiu. Dėl šios aplinkybės žiūrovai matė pagreitėjusius ir mirgančius vaizdus. Vokiečiai, žinoma, didžiuojasi šio seanso autoriais, o nacių propaganda juos net panaudojo savo tikslams teigdama, kad Vokietija yra kino gimimo lopšys.

Tiesa, patys Skladanowskiai reikšmingesnio vaidmens kino istorijoje nesuvaidino. Bet jų indėli, praėjus šimtui metų po seanso „Žiemos sodė“, įamžino režisierius Wimas Wendersas. Kartu su savo studentais jis sukūrė filmą „Broliai Skladanowskiai“ (1995 m.), kuriame prisiminimais dalijasi Maxo Skladanowskio dukra. I jos pasakojimą įsiterpia vaidybinių epizodai – čia brolius vaidina aktoriai Udo Kieras (Maxas) ir Otto Kuhnle (Emilis), o svarbiausius įvykius komentuoja maža mergaitė, kuri jau pirmuojuose žada papasakoti smagią istoriją, kaip jos tėtis ir dėdė išrado kiną.

Pirmaojo Prancūzų kino teatro afiša.

„Mirti nugalėjo sąmonė“

Mūsų pažintinę kelionę laiko mašina baigiamo Paryžiaus centre (netoli Operos teatro ir koncertų salės „Olympia“) esančiame Kapucinų bulvare. Dabartinio viešbučio „Scribe“ rūsyje XIX a. pabaigoje buvo įsikūrusi kavinė „Grand Café“. Vienoje iš dviejų salių (pavadintoje „Indų salonu“) 1895 m. gruodžio 28 d. vyko pirmas viešas mokamas prancūziškų filmų seansas, sudarytas iš dešimties brolių Lumiere'ų filmų. Apie ši legendinį seansą prirašyta kalnai straipsnių ir knygų. Kol nepasitaikė galimybė čia apsilankytii, pasikliaukime Jacques'o Rittaud-Hutinet'o aprašymu knygoje „Broliai Lumiere'ai. Kino išradimas“: „Reikia nusileisti laiptais žemyn, kur tuo metu buvo kavinė Grand Café. Dabar čia įsikūrė restoranas „Le jardin des muses“ („Mūzų sodas“). Graži pastelinė vidaus apdaila, dominoja salotiniai tonai. Hole įrengta vitrina, skirta broliams Lumiere'ams: nuotraukos, plakatai

ir pirmojo seanso programa. Tačiau dvi salės klientams užrakintos. Jos beveik tuščios ir atidaromos tik ypatingomis progomis. Viena salė pavadinta Auguste'o Lumiere'o vardu, kita – ta pati, kuri vadinosi „Indų salonu“ – dabar vadina Louis Lumiere'o sale. Jokių rakandų. Viskas – grindys, sienos, lubos – išklota juoda gelumbe. Tai provokuoja lankytojo vaizduotę, autentišumas gimdo jaudulį. Pirmasis išpūdis – salė labai nedidelė, kamerinė, žemos lubos.“

Pirmajame seanse čia sėdėjo 33 žiūrovai. Štai kaip si įvykį aprašo J. Rittaud-Hutinet'as: „Pradžioje salė buvo dalinai apšviesta. Nuo sienų, išklotų bambuku, šypsojosi didelės Alpių peizažų, upių ir jūrų vaizdų fotografijos, o čia bei ten kabancios dramblų iltybs gimdė jaudinčios egzotikos nuotaiką. Ta premjera nebuvo labai prabangi ir rafinuota. Jai buvo toli iki tos liturgijos, kokia ji pavirto vėlesniais dešimtmeciais. Vieni bijojo nuobodaus vakaro, kiti – gaisro galimybės. Kavinės savininkas bijojo prarasti pignigus, o salėje buvę Georges'as Meliesas baiminosi, kad jo bičiulis Antoine'as Lumiere'as patirs nesėkmę.“

Būtent Antoine'as, abieju brolių tėvas, organizavo ši seansą ir išnuomojo salę. Broliai nedalyvavo, dėl to sklidė jiems nepalankios kalbos, siek tiek trikdžiusios tėvą. Tačiau „reprezentacija“ buvo jo specialybė. Visai gali būti, kad šis tvirtas, beveik šimtą kilogramų sveriantis vyras, atsistojęs priešais ekraną, pasakė žodžius, kuriuos jam priskiria biografas: „Ponios ir ponai! Šiame požemyje 33 žmonių kompanijoje esame naujo mokslinio stebuklo liudininkai. Pirmą kartą pasaulio istorijoje fotografija atgijo. Gyvenimas yra suciuoptas ir paverstas skaidria akimirka. Pagaliau mirtis yra nugalėta! Taip, brangūs ponai, mirti nugalėjo žmogaus sąmonę. Amžinybė priklauso mums!“

Po šių žodžių sujaudintas kalbėtojas mostelėjo ranka, mechanikas pradėjo sukti kinematografių pavadinto aparato rankeną, ir vienas po kito nusterusiai publikai buvo parodyti filmai „Darbininkų išėjimas iš Lumiere'ų fabriko“, „Eklibristika“, „Auksinės žuvelės gaudymas“, „Fotografai atvyksta į Lioną“, „Kalviai“, „Aplietas laistytojas“, „Kūdikio pusryčiai“, „Šuolis ant paklodės“, „Kordeljė aikštė Lione“ ir „Jūra“.

Kino kamera su dviem objektyvais 1988 m.

„Nemunas“ rekomenduoja

Gediminas JANKAUSKAS

Kitokio kino klube „Coco prieš Chanel“

Antradienė, balandžio 23 d., Kitokio kino klubo žiūrėsime filmą „Coco prieš Chanel“, sukurtą pagal Edmonde Charles-Roux romaną ir pasakojantį apie ankstyvąjį garsios prancūzės gyvenimo laikotarpį. Elegantiškumo įsikūnijimu laikoma Coco Chanel (tikroji jos pavardė Gabriele Bonheur Chanel) įvykdė tikrą revoliuciją mados pasaulyje, paliko po savęs begalę pasekėjų, gundančių kvepalų aromatą ir daug taiklių aforizmų („Mada išeina iš mados, o stilius – niekada“). Nenuostabu, kad šiai mados karalienei statomi paminklai, dedikuojamos knygos ir madingų rūbų pristatymo sesijos.

1969-aisiais, dar būdama gyva, Coco sulaukė jai skirto biografinio miuziklo Brodvėjuje. Ne kartą jos gyvenimas buvo atgijęs ir kine.

Filmo „Coco prieš Chanel“ autorai nepreten- duoja atskleisti visų mados pasaulio ikona vadinomas moters gyvenimo įvykių. Tai tik nedidelis gausios biografijos fragmentas, kurio veiksmas bai- giamas 1919 m. gruodį, kai automobilių avarijoje žuvo „Vaikiu“ vadintamas britų pramonininkas Artūras Kapelis (jį suvaldino italių aktorius Alessandro Nivola) – ypatingas vyras Coco gyvenime, kurį ji „mylėjo iš tikrujų“. Jų santykiams filme skir-

tos pačios gražiausios ir romantiškiausios scenos.

Kur kas paprastesnė meilės istorija Coco siejo su turtingu verslininku ir nepastovaus būdo mer- gžišumi Etjenu Balsanu, tapusių geranorišku jos globėju ir pirmuoju „oficialiu“ meilužiu.

Svarbiausią gyvenimo principą – „atsiremti į vy- rus, bet nuo jų niekada neprisklausyti“ – Coco perkėlė ir į savo madų koncepciją. Minimalizmas ir elegan- cija. Prabangi suknelė ir pigi bijuterija. Iš eklektikos gimstantis nuostabus stilius. Tokia buvo XX a. pra- džios mada. Toks tada buvo pasaulis, pavadintas skambiu Belle Epoque („Nuostabi epocha“) vardu.

Savaitgalis prie televizoriaus

Išlikimo istorijos visada populiarios

Pagal Arthuro Goldeno romaną sukurtą „Geišos išpažintis“ (penktadienis, 23.25 val., TV3) gali pelnyti pretenduoti į gražiausią savaitės filmo titulą. Nuostabos tai neturėtų kelti, juk visame pasaulyje populiarus romano ekranizacijos ēmėsi garsus Brodvėjaus reginių specialistas Robas Marshallas. Mokantis nepriekaištingai tiksliai parinkti vaidmenų atlikėjus režisierius ir ši kartą pataikė į dešimtuką – tris geišas įkūnijo gražiausios Azijos moterys: Ziyi Zhang, Gong Li ir Michelle Yeoh. Keistoka tik tai, kad trys gražiosios kinės vaidina... japonės.

Čiajai buvo vos devyneri, kai ji 1929 m. pateko į geišų namus. Ji, purvina kaimo mergaitė, rafinuotos kultūros buveinėje ilgai kentė vyriausios geišos Hasumono patyčias. Patyrusios heteros įtūžį nesunku suprasti – moteriška intuicija jai pakuždėjo, kad šis bjaurusis ančiukas greitai taps didžiausia jos konkurrente. Bet ginti nuo piltosios raganos mažają Pelenę ēmėsi šeimininkė, o vėliau – konkuruojančios firmos geiša Mameha. Jos globojama Čia po kelerių metų virsta garsiausia priėskario Japonijos geiša vardu Sajuri ir atsiduria politinių intrigų sūkuryje.

Fantastinės literatūros kūrėjo Philipo K. Dicko su- galvotos istorijos vis dažniau tampa filmų siužetais, bet juose genialiai šizofreniškas rašytojo įžvalgas dažniausiai užgožia dinamiško veiksmo kino atribu- tai. Taip atsitiko ir trileryje „Prisiminti pavojingą“ (šeštadienis, 21.00 val., TV3). Stambios modernių technologijų korporacijos vadovai pagaliau išmoko užkirsti kelią slaptos informacijos nutekėjimui: kad darbuotojams nekiltų pagunda parduoti vertingas pa- slaptis konkurentams, pasibaigus eksperimentui, vi- siems jo dalyviams ištrinama atmintis. Kompiuterių

genijus Maiklas Dženingsas (aktorius Benas Affleckas) po kelerių įtempto darbo metų tikisi papildyti savo sąskaitą aštuonzenkļo suma. Tačiau vietoj atlygio specialistui įteikiamas keistų daiktų pilnas paketas ir pranešama, kad jis savanoriškai atsisakė pinigų. Maiklas gauna ne užtikrintą ateitį, o košmariškā dabartį, kurioje jam tenka gyvo taikinio dalia.

Į neplanuotą situaciją išgam pakliuovo ir Melo Gibsono herojus filme „Sumautos atostogos Meksikoje“ (šeštadienis, 21.00 val., BTV). Jis prasideda energingo veiksmo gaudynių scena greitkelyje ir pakelės laukuose, kuriais nuo policininkų kortežo sprunka klonais apsimetę nusikaltėliai. Taip jiedu per JAV ir Meksikos valstybinę sieną nelegaliai bandė perga- benti du milijonus dolerių. Deja, korumpuoti JAV ir Meksikos pasienio pareigūnai tinkamai neįvertino tokio humoro, ir M. Gibsono herojui, vadinanamam tiesiog Gringo, vietoj išsvajotų atostogų prabangiam viešbutyje tenka savo kailiu pajusti visus meksiki- tiško kalėjimo „malonumus“.

Kad meksikietiškas kalėjimas tikrai ne kurortinė sanatorija, žinojome ir anksčiau. Kalėjimas filme „Sumautos atostogos Meksikoje“ vadinamas „dideliu pragaru mažame miestelyje“, kurį kontroliuoja ne fede- ralinė valdžia, o vietinė mafija. Čia už pinigus galima išsigyti kainą atitinkanti komfortą – pramogų, ginklų, moterų, net gyvybiškai reikalingą organą. Viską, išskyrus laisvę. Bet jeigu neturi pinigų arba įtakingų užtarėjų, tau skirta ši naujokus pasitinkanti taisyklė: „Čia lengviau numirti, negu išgyventi.“

Ne mažiau pavojinga yra ir situacija, parodyta filme „Metas žudyti“ (šeštadienis, 22.25 val., Lietuvos ryto TV), sukurtame pagal Johno Grishamo romaną.

Misisipės valstijoje du savo mažos dukrelės prievar- tautojus nušauna tamsiaodis Karlas Li Heilis (aktorius Samuelas L. Jacksonas) ir už tai atsiduria teismamų suole. Jo šansus būti išteisintam komplikuoja dvi aplinkybės: teismas vyksta viename pietinių valstijų mie- stelyje (ten ir dabar neretai civilizuotą teisingumą pakiečia žiaurūs linčo teismai), o prisiekusius teisėjų vie- tose sėdi baltaodžiai. Ar dris jie pasipriešinti rasistinių prietarų tradicijoms? Visiškas kontrastas karščiu alsuojančiam „Metui žudyti“ bus filmas „Sniegynų įkai- tai“ (sekmadienis, 21.55 val., LNK), kurio stūžetas plė- tojasi amžino išalo sukaustytoje Aliaskoje. Čia i snie- gingos tundros pusnis iš dausų krinta nepataisomai su- gedęs lektuvas. Per stebulką išsigelbėję šeši naftininkai atsiduria laukinės gamtos spąstuose. Aplink – šimtai kvadratinį kilometrų neibrendamų miškų, žemesnė nei 30 laipsnių temperatūra ir vieninteliai gyvi padarai – prie atšiaurių sąlygų prisitaikę vilkai, gerokai plėšresni už kitur gyvenančius gentainius. Jie niekada nematė žmonių, todėl nieko nebijo ir tik laukia galimybės už- pulti į jų teritoriją pasikėsinusius išsibrovėlius.

Keliais išsimintiniais filmais Europoje gerai užsire- komendavęs jaunas italių režisierius Gabriele Mucci- no gavo pasiūlymą sukurti komedią Amerikoje. Taip gimė juokingas, lyriškas, o vietomis gana dramatiškas filmas „Išskantys laimės“ (sekmadienis, 0.15 val., LNK). Kai dėl nelemtų nesusipratimų ir nenumatyty aplinkybių Kristoferis Gardneris praranda darbą ir at- siduria tiesiog gatvėje, žmonos atstumtas tévas kartu su sūneliu privalo išgyventi iš vaiko priežiūrai skir- tos pašalpos. Jautresni žiurovai tikrai neliks abejin- gė porelės kančiomis, užtai finale bus apdovanoti dar vienos amerikietiškos svajonės įsikūnijimo patosu.

22 Kampus

18 d., ketvirtadienį, 18.30 val. premjera! Didžiojoje scenoje – Ivan Turgenev „Ménou kaime“. Drama. Režisierius Valius Tertelis. Spektaklio trukmė – 2.30 val. Bilietu kainos – 20, 40, 50 Lt.

19 d., penktadienį, 18 val. Rūtos salėje – „Plėškai“. Pagal Friedrichą von Schillerį. Antidekalogas (N-16). Režisierius Artūras Areima. Spektaklio trukmė – 1.50 val. Bilieto kaina – 30 Lt.

20 d., šeštadienį, 15 val. Didžiojoje scenoje – Antano Škėmos „Balta drobulė“. Drama. Režisierius Jonas Jurašas. Spektaklio trukmė – 3 val. Bilietu kainos – 30, 40 Lt.

20 d., šeštadienį, 19 val. Rūtos salėje – Danielio Daniso „Gelbékime meilę“. Manifestacija. Režisierius Agnus Jankevičius. Spektaklio trukmė – 2 val. Bilieto kaina – 25 Lt, moksleiviams, studenčiams – 15 Lt.

21 d., sekmadienį, 12 val. Didžiojoje scenoje – Inesos Paliulytės „Astrida“. Muzikinis spektaklis vaikams. Režisierė Inesa Paliulytė. Spektaklio trukmė – 2 val. Bilietu kainos – 10, 15 Lt.

21 d., sekmadienį, 18 val. Ilgojoje salėje – Bilijanas Srblijanovič „Skėriai“. Dviejų dalių tragikomedija. Režisierius Rolandas Atkočiūnas. Spektaklio trukmė – 3 val. Bilieto kaina – 30 Lt.

23 d., antradieni, 24 d., trečiadienį, 18 val. Ilgojoje salėje – Antonu Čechovo „Palata“. Vienos dalies spektaklis. Inscenizacijos autorius ir režisierius Rolandas Kazlas. Spektaklio trukmė – 1.50 val. Bilieto kaina – 60 Lt.

23 d., antradieni, 18 val. Rūtos salėje – VšĮ „Laimingi žmonės“ pristato: Vytauto V. Landsbergio „Atėjau, pamačiau, negalejau“. Vienos dalies absurdo komedija suaugusiesiems. Režisierius Vytautas V. Landsbergis. Spektaklio trukmė – 1.15 val. Bilieto kaina – 43 Lt.

21 d., sekmadienį, 12.00 val. Kauno Paminklinės Kristaus Prisikėlimo bažnyčios Konferencijų salėje – Žodžio valandoje aktorė Olita Dautartaitė ir Eugenijos Ivaškevičiūtės tapybos paroda.

Teatro kasa (Laisvės al. 71) dirba kasdien 10.30–19 val., tel. 22 40 64. Bilietus taip pat platina Tiketa.

Kauno kamerinis teatras

18 d., ketvirtadienį, 18 val. Svečiuose Minsko naujasis dramos teatras: L. S. Černiauskaitės „Blyksnis po vasaros vandeniu“ (spektaklis rusų kalba). Melodrama. Režisierė Virginija Tarnauskaitė. Spektaklio trukmė – 0.40 val. Bilieto kaina – 30 Lt.

19 d., penktadienį, 18 val. Svečiuose Minsko naujasis dramos teatras: Martin McDonagh „Grožio karalienė“ (spektaklis baltarusių kalba). Dviejų dalių tragikomedija. Režisierius Denis Nuprečik. Spektaklio trukmė – 2 val. Bilieto kaina – 30 Lt.

20 d., šeštadienį, 18 val. Svečiuose teatro trupė „Teatronas“: premjera! Fiodoro Dostoevskio romano „Idiotas“ ir apskymo „Nemalonis istorija“ motyvais „Ipolitas“. Dviejų dalių drama. Režisierius Gildas Aleka. Spektaklio trukmė – 2 val. Bilietu kainos – 10, 15 Lt.

21 d., sekmadienį, 18 val. Fransua Rablė „Gargantiua ir Pantagruelis“. Užstalė tikriesiems gurmanams (N-18). Spektaklio trukmė – 1.55 val. Bilietu kainos – 40, 50 Lt.

24 d., trečiadienį, 18 val. Svečiuose Klaipėdos jaunimo teatras: Mindaugo Nastaravičiaus „Paukštyno bendrabutis“. Vienos dalies drama. Režisierius Valentinas Masalskis. Spektaklio trukmė – 1.50 val. Bilietu kainos – 20, 25 Lt.

Teatro kasa (Kęstučio g. 74A) dirba I-V 14–18 val., VI–VII 11–18 val., tel. 22 82 26. Bilietus taip pat platina Bilietai.lt ir Bilietu pasaulis.

Kauno valstybinis lėlių teatras

20 d., šeštadienį, 12 val. „Žalias žalias obuoliukas“. Istorija apie amžiną ir pasiaukojamą draugystę. Nuo 6 m. Režisierius Arvydas Lebeliūnas. Bilietu kainos – 8, 10, 12 Lt.

20 d., šeštadienį, 17 val. Vakaras su bardais. Dalyvauja: Aleksandras Makejevas, Giedrius Arbačiauskas. Bilieto kaina – 40 Lt.

21 d., sekmadienį, 12 val. „Karalaitės bučinys“. Kaip paika tušybė sugriovė karališką laimę. Nuo 5 m. Režisierius Algimantas Stankevičius. Bilietu kainos – 8, 10, 12 Lt.

Teatro kasa (Laisvės al. 87A) dirba IV–V 11–17 val., VI–VII 10–14 val., tel. 22 16 91. Bilietus taip pat platina Bilietu pasaulis.

21 d., sekmadienį, 12 val. Agnės Dilytės „Kreivos daiktų istorijos“. Spektaklis vaikams. Režisierius Audrius Baniūnas. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieto kaina – 15 Lt.

Teatro kasa (M. Daukšos g. 34) dirba III–V 15–19 val., VI 15–18 val., VII – valandą prieš spektaklį, tel.: 40 84 70, 22 60 90. Bilietus taip pat platina Bilietai.lt.

18 d., ketvirtadienį, 18 val. Kamerinės muzikos vakaras. 2012 m. tarptautinio Karalienės Elžbietos smuikininkų konkurso nugalėtojas Andrey Baranov (smuikas, Rusija), Darius Mažintas (fortepijonas). Bilietu kainos – 15, 20 Lt.

19 d., penktadienį, 18 val. Kompozitoriaus Giuseppe Verdi 200-osioms gimimo metinėms – Kauno miesto simfoninius orkestras (vyr. dirigentas Imants Resnis), Kauno valstybinis choras (meno vadovas ir vyr. dirigentas Petras Bingelis). Dirigentas Imants Resnis. Programoje – gražiausiai G. Verdi operų orkestro ir choro kūrinių. Bilietu kainos – 15, 20, 25 Lt.

20 d., šeštadienį, 17 val. Italiskos džiazo spalvos. Atlikėjai: Tommaso Troncon (saksofonas, Italiya), Vytautas Skudas (trimitas, flügelhornas, Lietuva), Paolo Garbin (fortepijonas, Italija), Arman Isojan (kontrabosas, Armėnija), Enrico Smiderle (mušamieji, Italija). Bilietu kainos – 15, 20, 25 Lt.

21 d., sekmadienį, 14 val. Muzikinė popietė visai šeimai. Valstybinės kultūros ir meno premijos laureatas Kauno styginių kvartetas: Karolina Beinarytė-Palekauskienė (I smuikas), Dalia Terminaitė (II smuikas), Eglė Lapinskė (altas), Saulius Bartulis (violončelė). Solistai: Martynas Beinaris (baritonas), tarptautinių konkursų laureatas Robertas Beinaris (obojus). Programoje – kompozitorių Bernhard Henrik Crusell, Jan Vaclav Kalivoda, Ennio Morricone, Giacomo Puccini, Ottorino Respighi, Franz Schubert kūrinių. Bilieto kaina – 10 Lt.

23 d., antradieni, 18 val. Koncertas, skirtas Konservatorijos 80-ies metų sukakčiai paminėti. VDU kamerinės orkestras (meno vadovas ir dirigentas Robertas Bliškevičius). Solistai: Andrius Apšega (baritonas), Margarita Garmutė (smuikas), Rūta Balniūtė (altas), Ernestas Šidiškis (klarnetas), Kotryna Kaklauskaitė (fortepijonas). Dirigentas Robertas Bliškevičius. Programoje – F. Chopin, W. A. Mozart, C. Weber ir kitų kompozitorių kūrinių. Bilieto kaina – 10 Lt.

24 d., trečiadienį, 18 val. Kamerinės muzikos vakaras. Viktoras Paukštėlis (fortepijonas). Bilietu kainos – 10, 15 Lt.

Filharmonijos kasa (L. Sapiegos g. 5) dirba II–VI 14–18 val., tel. 20 04 78. Bilietus taip pat platina Tiketa.

Kauno valstybinis muzikinis teatras

20 d., šeštadienį, 21 d., sekmadienį, 12 val. premjera! Eduardo Chagagortiano „Ausinė kepurė“. Dviejų dalių komiška opera vaikams. Dirigentas Virgilijus Visockis, režisierė Anastasija Grinenko (Baltarusija), scenografas Andrej Merankov (Baltarusija), kostiumų dailininkė Julija Babajeva (Baltarusija), choreografas Dmitrij Jakubovič (Baltarusija), choremeisteriai Ramūnas Tilvikas, Rasa Vaitkevičiūtė. Bilietu kainos – 7, 15, 20, 25, 50 Lt.

20 d., šeštadienį, 18 val. Imrės Kalmano „Bajaderė“. Triju veiksmų operetė. Pastatymo meno vadovas ir režisierius Gintas Žilys, dirigentas Jonas Janulevičius, scenografas Artūras Šimonis, kostiumų dailininkė Jolanta Rimkutė, choreografas Andrius Kurienius. Spektaklio trukmė – 3 val. Bilietu kainos – 15, 20, 35, 40, 100 Lt.

21 d., sekmadienį, 18 val. Imrės Kalmano „Monmarčio žibuoklė“. Triju veiksmų operetė. Režisierius Kęstutis Jakštės, dirigentas Virgilijus Visockis, dailininkė Marija Rubavičiūtė, choreografas Agris Danilevičs (Latvija). Spektaklio trukmė – 3.30 val. Bilietu kainos – 15, 30, 45, 50, 100 Lt.

24 d., trečiadienį, 18 val. „Notrdamo legenda“. Dviejų dalių šokio spektaklis. Inscenizacijos autorius ir choreografas Aleksandras Jankauskas, muzika – Antanas Jasenka, Ričardas Kočiantė, dirigentas Jonas Janulevičius, scenografas Artūras Šimonis, kostiumų dailininkė Rūta Biliūnaitė, vizualizacija – Vladimiras Šerstobojevas. Bilietu kainos – 20, 30, 50, 60, 100 Lt.

Teatro kasa (Laisvės al. 91) dirba II–VII 11–14, 14.45–18 val., tel. 20 09 33.

19 d., penktadienį, 18 val. aktorės Olitos Dautartaitės sukaktvių vakaras. Monospektaklis „Tūkstantis, tūkstantis, tūkstantis myli“ pagal Ichchoko Mero apskymą. Vaidina – Olita Dautartaitė, režisierius – Viktoras Valašinas, kompozitorius – Vidmantas Bartulis. Iėjimas su kvietimais.

20 ir 21 d., šeštadienį ir sekmadienį, 16 val. Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje – varpu muzikos koncertai. Skambės romantinės melodijos. Kariljonu skambins Julius Vilnonis.

23 d., antradieni, 18 val. kviečia į susitikimą su aktore Dalia Michelevičiute. „Kūrybos valandos“ metu vakaro vedančioji Dovilė Zelciūtė provokuos žinomą aktorię, šokėją, skaitovę pokalbiui apie tai, kokią reikšmę ir galią scenoje turi žodis. Vakaro tema „Kalba scenoje ir kasdienybėje“. Dalia Michelevičiūtė skaitys savo mėgiamų poetų eiles. Iėjimas nemokamas.

24 d., trečiadienį, 17 val. koncertas „Prieš diđiųjų skrydį...“. Atlieka J. Naujalių muzikos gimnazijos abiturientė Karolina Pancernaitė (fortepijonas). Mokytoja Birutė Kumpkiienė. Programoje: J. S. Bach, L. van Beethoven, C. Debussy, S. Rachmaninov, V. Montvilos, F. Liszt kūrinių. Iėjimas nemokamas.

20 d., šeštadienį, 21 d., sekmadienį, 12 val. Kauno kultūros centre „Tautos namai“ (Vytauto pr. 79 / Kęstučio g. 1) – Lietuvos suaugusiųjų chorų konkursas. Iėjimas nemokamas.

18 d., ketvirtadienį, 18 val. Francūzų institutė (Institut français, Didžioji g. 1, Vilnius) – fotografijos projekcijų ir literatūrinio skaitymo vakaras „Šokančios arbatėlės“ („Thés Dansants“) su autoriais Fred Boucher (fotografas) ir Denis Dormoy (rašytojas). Vertimas iš francūzų į lietuvių kalbą. Iėjimas nemokamas.

19 d., penktadienį, 18 val. M. Žilinsko dailės galerijos auditorijoje (Nepriklausomybės a. 12, Kaunas), 20 d., šeštadienį, 17 val. Antano Mončio namuose-muziejuje (S. Daukanto g. 16, Palanga) – fotografijos projekcijų ir literatūrinio skaitymo vakaras: 1 dalis – „Šokančios arbatėlės“ („Thés Dansants“) su autoriais Fred Boucher (fotografas) ir Denis Dormoy (rašytojas). 2 dalis – susitikimas su Gintare Rakickaitė (LT) ir jos trumametražių filmu „Trys ketvirtinės“ ir „Parkas“ peržiūra. Iėjimas nemokamas.

23 d., antradienį, 17 val. Kauno apskrities viešojoje bibliotekoje (Radastų g. 2, 322 kamb.) – Vlado Drėmos knygos „Dingęs Vilnius“ pristatas. Dalyvauja knygos autorius dukra, restauratorė, paveldosaugininkė Gražina Drėmaičė.

13 Nacionalinė bibliotekų savaitė „Nežinai? Pėdink į biblioteką“

Iki balandžio 29 d. Kauno m. savivaldybės Vinco Kudirkos viešosios bibliotekos „Vitebsko“ padalinyje (P. Lukšio g. 60) veikia fotografijų paroda „Skaitytojai bibliotekos gyvenime“, o Jaunimo, meno ir muzikos skyriuje (Savanorių pr. 377) – fotografijų paroda „Jaunimo, meno ir muzikos skyriaus 2012 metų renginių akimirkos“.

23 d., antradienį, 12 val. Kauno m. savivaldybės Vinco Kudirkos viešosios bibliotekos Girstupio padalinyje (Kovo 11-osios g. 22) – 13 Nacionalinės bibliotekų savaitės atidarymo šventė „Mus jungia knyga“.

23 d., antradienį, 16 val. „Berželio“ padalinyje (Taikos pr. 113 B) – literatūrinis vakaras „Didvyrių atminimo užmarštis nedengia“. Dalyvauja poetės Irena Žukauskaitė-Jacevičienė ir Zenė Sadauskaitė.

23 d., antradienį, 17 val. Kauno m. savivaldybės Vinco Kudirkos viešosios bibliotekos (Laisvės al. 57) Mažojoje salėje – VDU doc. etnologijos dr. Rasos Račiūnaitės-Paužuoliėnės monografijos „Lietuviai šeima vertybų sankirtoje (XX a.-XXI a. pr.)“ sutiktuvės.

23 d., antradienį, 17 val. Kauno m. savivaldybės Vinco Kudirkos viešosios bibliotekos Jaunimo, meno ir muzikos skyriuje (Savanorių pr. 377) – skaitytøjų konferencija „Mano svajonių biblioteka“.

24 d., trečiadienį, 11 val. „Berželio“ padalinyje (Taikos pr. 113 B) kviečia vaikus į rytmę „Astrask biblioteką iš naujo“.

24 d., trečiadienį, 13 val. Girstupio padalinyse (Kovo 11- osios g. 22) kviečia vaikus į edukacinę programą „Prano Mašioto skaitymai“. Dalyvauja Kauno Kovo 11-osios vidurinės mokyklos būrelis „Jaunieji literatai“ (vadovė Inesa Matižonienė).

24 d., trečiadienį, 17 val. Juozo Tumo-Vaižganto memorialinis muziejus (Aleksoto g. 10-4) kviečia į poeto Rimo Buroko 60-mečio minėjimą. Dalyvauja Alytaus Jurgio Kunčino bibliotekos darbuotoja Leokadija Sušinskaitė, aktorė Olita Dauartaitė, smuikininkė Lijana Žiedelytė, poetas Vladas Vaitkevičius.

18 d., ketvirtadienį, 16 val. Prienų Justino Marcinkevičiaus viešojoje bibliotekoje (Kauno g. 2B, Prienai) – Stasio Lipskio biografinio romano apie Vincą Mykolaitį-Putiną „Išsivadavimas“ pristatas. Dalyvauja rašytojai Stasys Lipskis, Vytautas Bubnys, Elena Kurklietytė, skaitovas Juozas Šalkauskas.

18 d., ketvirtadienį, 17.30 val. Rašytojų klube (K. Sirvydo g. 6, Vilnius) – literatūriniai skaitymai. Jurgio Buitkaus literatūrinės premijos įteikimas. Rašytojos Inezos Juzefos Janonės poezijos knygos „Ateiname, kad nebūtume“ pristatymas. Dalyvauja rašytoja Inezo Juzefo Janonė, filosofijos dr. Andrius Konickis, literatūrologės dr. Elena Balutytė, dr. Alma Lapinskienė, rašytoja, Jurgio Buitkaus literatūrinės premijos laureatė Ona Jautakė, poetas Bronius Ribokas.

22 d., pirmadienį, 17 val. Tauragės B. Baltrušaitytės viešojoje bibliotekoje (Respublikos g. 3, Tauragė) – susitikimas su rašytoja Birute Jonuškaite ir aktore Birute Mar.

22 d., pirmadienį, 15 val. Tauragės vaikų globos namuose „Šaltinėlis“ (D. Poškos g. 26, Tauragė – renginys iš ciklo „Atverstos knygos puslapiai“). Susitikimas su rašytoja Birute Jonuškaite ir aktore Birute Mar.

23 d., antradienį, 17.30 val. Rašytojų klube – poeto Antano Šimkaus knygos „Vaizdai iš gyvenimo bobulytės ir kt.“ pristatymas ir knygos dailininkės Ievos Babilaitės-Ibelhauptienės parodos atidarymas. Renginį ves literatūrologas dr. Kęstutis Urba. Dalyvauja poetas Antanas Šimkus, dailininkė Ieva Babilaitė-Ibelhauptienė, rašytojai Marius Burokas, Edmondas Kelmickas.

24 d., trečiadienį, 15 val. Rašytojų klube – „Varpu“ vakaras. Literatūros almanacho „Varpai“, 2013 (28) sutiktuvės. 2013 m. Varpu literatūrinės premijos įteikimas, 41-ojo laureato ir prizininkų pagerbimas. Dalyvauja rašytojai Petras Bražėnas, Gražina Daujotytė, Donaldas Kajokas, Vladas Kalvaitis, Raimondas Kašauskas, Vytautas Martinkus, Leonas Peleckis-Kaktavičius, Silvija Peleckienė, Viktoras Rudžiānskas, Renata Serelytė, dailininkas Aloyzas Stasiulevičius, pianistė Virginija Daugadienė, solistas (bosas) Juozas Valikonis.

Smulkesnė informacija tel. (85) 2629627, (85) 2617727, el. paštas: rasytojuklubas@aiva.lt.

18 d., ketvirtadienį, 15 val. Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus A. ir P. Galaunių namuose (Vydūno al. 2, Kaunas) – Garliavos meno mokyklos mokytojų S. Maldonienės, E. Čekavicienės ir Kauno „Vyturio“ katalikiškos mokyklos mokytojos A. Banaitienės mokiniai koncertas.

21 d., sekmadienį, 12 val., 24 d., trečiadienį, 16 val. vaikų ir jaunimo teatre „Vilkolakis“ (Kovo 11-osios g. 108, Kaunas) – S. Ivanauskaitės „Princesė ir ménulis“. Neišgalvota istorija Džeimso Terberio kūrinių motyvais. Informacija tel. 31 37 12; vilkolakis.lt, teatras@vilkolakis.lt.

20 d., šeštadienį, 13 val. Karininkų ramovėje – koncertas buvusiems tremtiniams iš ciklo „Chorvedžio Prano Jurkonio kūrybos puslapiai. Knygų „Prisilietimai“ ir „Dainos, romansas, giesmės“ pristatymas. Programoje: bendraautorius A. Kairaitienės ir P. Jurkonio dainos. Dalyvauja choras „Židinys“.

23 d., antradienį, 17 val. Varėnos rajono savivaldybės viešojoje bibliotekoje.

24 d., trečiadienį, 17 val. Tauragės rajono savivaldybės Birutės Baltrušaitytės viešojoje bibliotekoje.

Nemunas ISSN 0134-3149

Leidžiamas nuo 1967 m. balandžio mėn.

Išeina ketvirtadieniais

Gedimino g. 45, 44239 Kaunas
Telefonas ir faksas – (8-37) 322244
El. paštas: nemunasredakcija@gmail.com
Internetinis adresas: <http://www.nemunas.net>

Indeksas 0079

Steigėjas ir leidėjas – Lietuvos rašytojų sąjunga
Steigimo liudijimas Nr. 405
Spausdino TAURAPOLIS
Tiražas 1000

Rankraščių nerecenzuojame ir negrąžiname.

Vyriausiasis redaktorius

Viktoras Rudžiānskas –

tel.: (8-37) 322244, (8-610) 67255

Vyriausiojo redaktoriaus pavaduotoja –

Gražina Viktorija Petrošienė

tel.: (8-37) 322266

Referentė – Aurina Venislovaitė –

tel. (8-37) 322244

Naujinė redaktoriai:

Audronė Meškauskaitė –

tel. (8-37) 322251, (8-615) 24983

Andrius Jakučiūnas –

tel. (8-611) 98945,

el. paštas: jakuciunas@gmail.com

Maketuotojas – Juozas Pužauskas –

tel. (8-656) 38529

Buhalterė – Irena Kavaliauskienė –

tel. (8-37) 322235, (8-656) 41705

Talkininkai:

Jurga Tumasonytė (publicistika)

Aldona Žemaitytė (publicistika)

Romualdas Rakauskas (fotografija)

Eugenija Žakienė (muzika)

Gediminas Jankauskas (kinas)

Gediminas Jankus (teatras)

Zenonas Baltrušis (fotografija)

Lina Navickaitė (kalba)

Réméjai:

LIETUVOS RESPUBLIKOS
KULTŪROS RÉMIMO
FONDAS

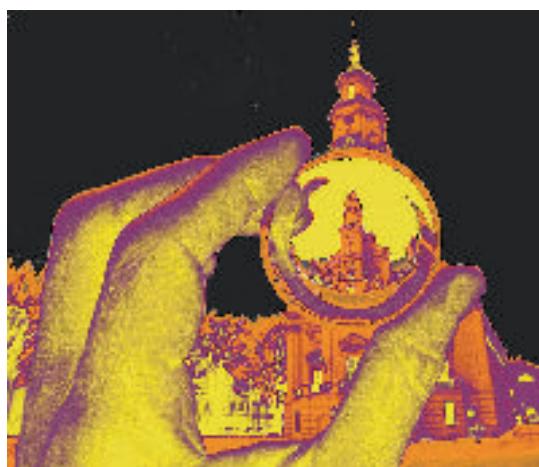

KAUNO MIESTO
SAVIVALDYBĖ

„Nemuno“ saskaitos AB banke „Swedbank“:
LT 14730001002256121 — einamoji saskaita;
LT 09730001002230312 — biudžetinė saskaita;
LT 757300010034284035 — valiutinė saskaita.

Prenumeratos kaina mėnesiui — 9 Lt

Prenumerata priimama
visuose pašto skyriuose,
internetu www.post.lt ir www.prenumerata.lt
arba redakcijoje

2013 m. balandžio 13 d. Vyninėje „Taškas A“ (Laisvės al. 93) atidaryta trečioji personalinė Modesto Patašiaus fotografijų paroda „Myliintiems Kauną ir mylimiems“. Darbai sukurti per pastaruosius treus metus.

Dvi pirmosios parodos eksponuotas prieš 25 metus tuometiniame „Santakos“ kino teatre ir buvusioje fotoprekių parduotuvėje Laisvės alėjoje.

Šį kartą menininkas pristato nuotraukas, kuriose užfiksuota senoji Kauno architektūra. Vaizdai nufotografuoti iš paukščio skrydžio – skrendant oro balionu.

Taip pat eksponuojami žinomų Kauno menininkų – skulptoriaus Roberto Antinio, poetų Gintaro ir Tautvydos Patackų, dailininko ir muzikanto Gražvydo Kardoko ir t. t. – portretai.

O kaip Kaune be „Žalgirio“? Parodoje atspindi visa krepšinio įvykių įvairovę. Paroda veiks iki gegužės mėn.

